

กลิ่นพระราชทานของอุษณิธรรมา
พุทธศักราช ๒๕๔๘

หนังสือที่ระลึก
เนื่องในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของวุฒิสภา
ประจำปี ๒๕๔๘

สิ่งพิมพ์รัฐบาล
สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

ณ วัดหนองไฉ้ ตำบลเมืองบางยม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

วันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๘

เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา

คำนำ

การทอดกฐิน เป็นประเพณีที่สำคัญของพุทธศาสนิกชน ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ ในปีหนึ่ง ๆ แต่ละวัดจะรับกฐินได้เพียงครั้งเดียว และมีกำหนดเวลาในการทอดเพียง ๑ เดือน นับตั้งแต่ออกพรรษาเรียกว่า กฐินกาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การ สมาคม มูลนิธิ บริษัทห้างร้าน และประชาชนทั่วไป นำไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามหลวงทั่วราชอาณาจักรในกฐินกาลทุกปี ปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ นี้ กำหนดกฐินกาลเริ่มตั้งแต่วันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๘ ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ (กำหนดเริ่มพระกฐินหลวง วันจันทร์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๘ ตรงกับวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑) ถึงวันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ในปี ๒๕๔๘ วุฒิสภาได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้นำไปทอดถวายภิกษุสงฆ์จำพรรษา ณ วัดหนองไผ่ ตำบลเมืองบางยม อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ในวันเสาร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๘

ในโอกาสนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้จัดทำหนังสือที่ระลึก โดยได้รวบรวมคำศัพท์รัฐสภา ที่ใช้ในกระบวนการนิติบัญญัติ เพื่อเผยแพร่

เป็นประโยชน์แก่ผู้มาร่วมบำเพ็ญกุศลศาสนกิจในครั้งนี และประชาชนทั่วไป
ได้มีความรู้ ความเข้าใจถึงความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

กุศลผลบุญได้อันเกิดจากการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานในครั้งนี
วุฒิสภาและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ขอโน้มเกล้าฯ ถวายแต่ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย
พระบรมวงศานุวงศ์ ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานและทรงเป็นมิ่งขวัญของ
ปวงชนชาวไทยตลอดไป

วุฒิสภา

ตุลาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
ประวัติวัดหนองไฉ้	๑
ประวัติเจ้าอาวาสวัดหนองไฉ้	๑๗
ประธานวุฒิสภา, รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง	๒๒
รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง	
หน้าที่ของปวงชนชาวไทยและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	๓๐
การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน	๓๖
การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน	๓๙
กระบวนการถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓-๓๐๗	๔๔
ของรัฐธรรมนูญ	
บทบาทวุฒิสภาในองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ	๔๘
คณะกรรมการ	๕๓
สมัยประชุม	๖๐
การเรียกประชุมรัฐสภา	๖๕
การปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภา	๖๗
ความคุ้มกัน	๖๘
องค์ประชุม	๗๑
วันเวลาการประชุม	๗๔
การประชุมวุฒิสภา	๗๕

การลงมติ	๗๗
ระเบียบวาระการประชุม	๘๐
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	๘๒
การรับรองรายงานการประชุมสภา	๘๔
การเลือกประธานวุฒิสภา และรองประธานวุฒิสภา	๘๖
การอภิปราย	๘๙
การเปิดอภิปรายทั่วไป	๙๓
การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภา	๙๗
ญัตติ	๑๐๖
การแปรญัตติ	๑๑๑
สงวนคำแปรญัตติ	๑๑๓
สงวนความเห็น	๑๑๔
เอกสิทธิ์	๑๑๕
กระบวนการตราพระราชบัญญัติ	๑๑๘
พระราชกำหนด	๑๒๙
งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน	๑๓๓

ประวัติวัดหนองไฉ้

ตำบลเมืองบางยม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

วัดหนองไฉ้ ตั้งอยู่ในเขตตำบลเมืองบางยม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ ๗๖ ไร่ ๒ งาน ทิศตะวันออกกว้างประมาณ ๒๗๕ เมตร จรดถนนหลวงสุโขทัย-สวรรคโลก ทิศตะวันตกกว้างประมาณ ๒๓๕ เมตร จรดแม่น้ำยม ทิศเหนือกว้างประมาณ ๓๓๕ เมตร จรดทางสาธารณประโยชน์ ทิศใต้กว้างประมาณ ๔๘๕ เมตร จรดทางสาธารณประโยชน์ ระยะทางจากหน้าวัดหนองไฉ้ถึงอำเภอสวรรคโลกประมาณ ๑๕ กิโลเมตร จากวัดหนองไฉ้ถึงจังหวัดสุโขทัยประมาณ ๒๓ กิโลเมตร วัดนี้สร้างขึ้นเมื่อ

ประมาณปี พ.ศ. ๒๒๔๒ เดิมเป็นสำนักสงฆ์หรือเป็นวัดป่า สำหรับเฝ้าศพและฝังศพ เพราะพื้นที่เหนือวัดขึ้นไป ประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นที่ตั้งศาลเมืองบางยม ปัจจุบันศาลเมืองบางยมได้จมหายไปหมดสิ้น พื้นที่ของวัดที่ติดกับแม่น้ำยมก็จมหายไปใต้น้ำประมาณ ๑๐ วา ทางฝั่งตะวันตกด้านเหนือประมาณครึ่งกิโลเมตร เป็นที่ตั้งโรงถั่วโป โรงโชน ละคร ปัจจุบันไม่มีสิ่งใดเหลือไว้เป็นหลักฐาน เมื่อมีคนตายก็นำศพมาเผา ส่วนเด็กก็ฝังในบริเวณวัดทางทิศใต้ใกล้เมรุ (ฌาปนสถาน) ของวัดในปัจจุบัน ถ้าขุดลงไปอาจพบซากกระดูก

ในสมัยท่านเจ้าคุณพระสังวรกิจโกศล เป็นเจ้าอาวาส ได้ทำการก่อสร้างวิหารหลวงพ่อสองพี่น้อง ชาวบ้านชูดินทำฐานราก ก็ได้ขุดพบกระดูกเป็นจำนวนมาก ที่บริเวณหลังวัดที่ติดกับแม่น้ำยม ซึ่งแต่เดิมเป็นหน้าวัดโดยถือเอาแม่น้ำเป็นทางสัญจรในการค้าขาย แม่น้ำยมสายนี้มีความลึกประมาณ ๘ วา กว้างประมาณ ๑๘ วา มีเรือสินค้ามาจอดทั้ง ๒ ฟากฝั่ง เรือบางลำยาวถึง ๑๒ วา ส่วนมากเป็นเรือของพวกมอญที่บรรทุก โอ่ง อ่าง มาจากใต้ มุ่งหน้าไปทางเมืองเหนือ เพื่อนำไปจำหน่าย มอญมักจะพากันมาจอดเรือเทียบท่าแล้วขึ้นไปหุงหาอาหารและพักผ่อนหลับนอนในบริเวณวัด มอญบางคนมาทำกรรม ซึ่งมีท่าขึ้นอยู่เหนือวัดประมาณ ๙๐ เมตร ตรงกับต้นมะขามใหญ่ มีต้นครามขึ้นเต็มทั้งสองข้างทางชาวบ้านจึงเรียกกันว่าท่าคราม มาจนถึงปัจจุบันนี้ บางครั้งมอญก็นำโอ่งมาฝากไว้ในวัดมากมาย คนทั้งหลายจึงเรียกชื่อวัดนี้ว่า "วัดหนองไฉ้"

ต่อมาภายหลังจึงเปลี่ยนเป็น "หนองไฉ่" เพราะแม่น้ำยมที่ไหลผ่านหลังวัดลงไปทางใต้ประมาณครึ่งกิโลเมตร มีหนองอยู่ตรงโค้งแม่น้ำ เดิมนี่ตั้งเขินมาก ตรงแม่น้ำที่โค้งเหมือนวงกลม (คนพื้นบ้านชอบเรียกว่า "ไฉ่") จึงกลายมาเป็นชื่อของ "วัดหนองไฉ่" ในปัจจุบัน เพราะง่ายต่อการเรียกชื่อ ชื่อนี้ย่อมมีการเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น วัดท่าทอง เดิมเรียกว่า "วัดท่าต้นทอง" วัดท่าเกษม เดิมเรียกว่า วัดตะไกำงหงษา วัดทราย้อย เดิมเรียกว่า วัดป่าแดด รอบบริเวณวัดหนองไฉ่สมัยก่อนนั้นยังเป็นป่าไม่มีทางรถยนต์ ถึงมีก็มีเฉพาะทางเดินเท้ากับทางแม่น้ำเท่านั้น มีคนอยู่ทางฝั่งตะวันตกเป็นส่วนมาก ฝั่งตะวันออกยังไม่ค่อยมีถึงมีก็เหมือนอยู่ห่างไกลกันมากเช่น บ้านปากน้ำ บ้านสระเหนือ บ้านสระใต้ เนื้อที่ของวัดในอดีตมีประมาณ ๒๐ ไร่ ใครเป็นเจ้าของอวาสองค์แรกไม่มีหลักฐานปรากฏ ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ มีผู้พบเห็นพระบุญนาคธุดงค์เดินทางมาจากจังหวัดราชบุรี ขึ้นไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ แล้วลงมานมัสการรอยพระพุทธบาทจำลองในมณฑปของวัดหนองไฉ่ได้มาจำพรรษาแล้วสึกไปมีครอบครัว จนมีบุตรธิดา ๒ คน แล้วกลับมาบวชอีกจนได้เป็นพระปลัดบุญเจ้าอวาสวัดหนองไฉ่องค์ที่เท่าไรไม่มีผู้ใดทราบ พระปลัดบุญได้สร้างกุฏิขึ้น ๓ หลัง ปัจจุบันถูกรื้อเสียหมด มาในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ พระปลัดบุญได้มรณภาพด้วยโรคชรา ชาวบ้านและคณะสงฆ์ได้นิมนต์หลวงพ่อพุทฺธขึ้นเป็นเจ้าอวาสวัดหนองไฉ่ และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ชาวบ้านชอบเรียกท่านว่า

หลวงพ่อบุชฌาย์ทุก เพราะท่านเป็นบุคคลที่มีคนเคารพนับถือท่านมาก ท่านเป็นพระนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีชื่อลักษณะของท่านเป็นคนสันโดษ มักน้อยไม่ขัดใจใคร ไม่หยิ่งยโส ชอบความสงบ รูปร่างของท่านเหมือนคน มีอายุมากคล้าย ๆ ปู่จ้าว มีคนเก่าเล่าว่า หลวงพ่อบุชฌาย์เดิมเป็นทาสในเรือนเบี้ย ของผู้มั่งคั่งคนหนึ่ง ได้รับพระบรมราชโองการให้เลิกทาสทั่วประเทศ ท่านจึง ออกบวชขอเป็นทาสของพระพุทธเจ้าดีกว่า ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัยปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานจนมีความชำนาญกิตติศัพท์ของท่านแผ่ขจรไปทั่ว ทุกเช้า ท่านจะนั่งเรือแล้วพายไปรับอาหารบิณฑบาตทางฝั่งตะวันตกทุกวันไม่ขาดนอกจาก อาหารเท่านั้น น้ำมนต์ของท่านศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก สามารถขับไล่ผีร้าย กัน เสนียดจัญไร ปลอดภัยจากโรคทุกประการด้านวัตถุมงคลของท่านไม่ค่อย มีมาก ท่านทำกำไรปิรอดน้อยมากคนใดได้รับเห็นสรรพคุณทางคงกระพันชาตรี ยิ่งนัก

มาในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ คณะสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันสร้างอุโบสถ หลังใหม่โดยสร้างทับที่เก่าในบริเวณเดิม โดยมีพระอุปัชฌาย์ทุกเป็นประธานสงฆ์ พระครูมิ่งเป็นผู้อำนวยการก่อสร้างโดยมีชาวบ้านร่วมกันออกแรงใช้เวลา ๒ ปี จึงสำเร็จภาพเขียนพระเจ้าสิบชาติตามฝาผนังอุโบสถ เขียนโดยอาจารย์สุด เมื่อสร้างอุโบสถสำเร็จแล้ว จึงร่วมกันสร้างมณฑปขึ้นใหม่ โดยทำการก่อสร้าง

เหนือกุฎกลางดั่งที่เห็นในปัจจุบัน ซึ่งบรรจुरอยพระพุทธรูป เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อพระอุปัชฌาย์ทุก มีอายุมากแล้วจึงมอบหน้าที่สมภารวัดให้ พระครูโยคากิริมย์

วิหารรอยพระพุทธรูปจำลอง สร้างในสมัยหลวงพ่อบุชฌาย์ทุก

พระครูมิ่งเป็นเจ้าอาวาสมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้ลาสิกขาไปประกอบ อาชีพ ท่านเจ้าคุณพระสังวรวิจิตรโกศล สมัยเป็นพระใบฎีกาทองคำ ได้รักษาการและ เป็นเจ้าอาวาส ในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ รัฐบาลได้ทำถนนหลวงผ่านหลังวัด ท่านเจ้าคุณ เล็งเห็นความเจริญที่จะเกิดขึ้น ท่านจึงบอกศรัทธาสาราธุชนสร้างพระพุทธรูป

จำลองขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ท่านเจ้าคุณฯ มีความเคารพในหลวงพ่อสองพี่น้องมาก ได้อธิษฐานว่าเป็นพระคู่บารมีของท่านหลวงพ่อ เจ้าคุณฯ จึงทำการก่อสร้างวิหารขึ้นใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เพื่อเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อสองพี่น้อง ส่วนวิหารหลังเก่าที่อยู่หลังกองอำนวยการได้ถูกรื้อเสียหมด ประชาชนชาวสุโขทัยส่วนใหญ่ให้ความเคารพเลื่อมใสมาก วัดหนองไฉ้มีความเจริญที่สุดในสมัยของท่านเจ้าคุณฯ ซึ่งท่านได้ขยายอาณาเขตของวัดออกไปอย่างกว้างขวางและถาวร วัดถู่ต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นดังที่เห็นในปัจจุบัน ผลงานของหลวงพ่อท่านเจ้าคุณฯ เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป เพราะท่านได้สร้างความเจริญให้แก่วัดต่าง ๆ ตลอดทั้งโรงพยาบาลและโรงเรียน เป็นต้น ในด้านการปกครองคณะสงฆ์ท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล เป็นพระอุปัชฌาย์และเป็นเจ้าอาวาส ทางด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้รับแต่งตั้งเป็น ผู้เผยแพร่จังหวัดสุโขทัย หรือองค์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาส่วนจังหวัด พระภิกษุสามเณรของท่านมีมากในจังหวัดสุโขทัย วัดหนองไฉ้ นี้ เป็นวัดที่มีพระมหาเปรียญมากที่สุด ท่านจึงแบ่งการปกครองออกเป็น ๓ คณะ แต่ละคณะก็มีเกียรติคุณต่าง ๆ กัน

พระวิหารสร้างประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๒ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อสองพี่น้อง

ตอนที่ ๑

ตั้งกุฏิอยู่ทางทิศเหนือ มีหลวงพ่อกิ่ง สุวณฺณสาโร เป็นหัวหน้าคณะ ท่านเป็นผู้มีพรชามากที่สุดในวัด มีชื่อเสียงในด้านสาธารณสุข คนเจ็บไข้ได้ป่วยมักจะหามกันมาให้ท่านรักษาให้โดยไม่ต้องเสียเงิน ลากลับการเกิดขึ้นแก่ท่านมาก วันใดจะมีคนมาทำบุญกับท่าน วันนั้นท่านจะบอกลูกศิษย์ให้เตรียมการต้อนรับและก็มาจริงอย่างที่ท่านบอกทุกรายไม่ผิด ท่านเป็นพระหมอยาที่มีชื่อ มีผู้ให้ฉายาท่านว่า หมอวิเศษ นอกจากนี้หลวงพ่อกิ่งยังเก่งทางวิชาคาถาอาคม

กล้าอีกด้วย ลูกศิษย์ของท่านที่สอบเปรียญได้ ก็มี พระมหาสุจรัสพระมหาสถิตย์
พระมหาธิระ (น้องชายของมหาสุจรัส ซึ่งติดตามพี่ชายไปเรียนด้วย)

ตอนที่ ๒

ตั้งภูมิลำเนาอยู่ตรงกลางใกล้กับพระอุโบสถ มีหลวงพ่อบ้านเจ้าคุณฯ เป็น
หัวหน้าคณะและเป็นเจ้าอาวาส ท่านเจ้าคุณฯ มีชื่อเสียงในด้านการฟื้นฟูบูรณ
ปฏิสังขรณ์และช่วยเหลือสังคม เป็นกำลังในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
ท่านเจ้าคุณฯ รักษาไว้แล้ว โองน้ำมนต์ซึ่งทำในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ทราบว่า มอญ
ศรัทธาในตัวท่านเจ้าคุณฯจึงทำมาถวายท่านโองน้ำมนต์นี้หาได้ยากเพราะเป็น
รูปทรงที่สวยงามมาก ทำด้วยดินเผามีลายไทยประกอบวงกลมของโอง ขนาด
เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๗ นิ้ว สูงประมาณ ๓๐ นิ้ว มีฝาระมียอดแหลมส่วนฝาระมี
นั้นได้หายไปเสียนานแล้วเครื่องประดับที่แกะด้วยไม้ อันมี ช้าง ม้า แพะ
เสือ ฯลฯ ได้หายไปหมดหลังเจ้าคุณฯมรณภาพไป นอกนั้นที่จัดว่าเป็นของเก่า
ก็มี ธรรมาสน์เอก และธรรมาสน์มหานาค รูปธงเป็นศิลปะสมัยอยุธยา มีประวัติ
เล่ามาว่า ในอดีตมีเศรษฐีคนหนึ่งมีสมบัติ เพชรนิลจินดามากถึง ๒ ชะล่ำล่าเรือ
เศรษฐีคนนี้มีลูกสาวแสนสวยโสภาคคนหนึ่ง ชื่อว่านางสาวก้านทอง เกิดป่วยไข้
และได้ตายไป เศรษฐีผู้เป็นพ่อมีความเสียใจอาลัยในลูกรัก เพราะมีลูกคนเดียว
จึงสั่งคนใช้ให้หาช่างที่มีฝีมือมาทำบุษบกคล้ายธรรมาสน์เอกแต่เล็กมาก
ทำสำหรับใส่หม้อไฟเดินรอบเชิงตะกอน เมื่อก่อนมีคนเห็นบุษบกน้อย ๆ นั้น

แต่เดี๋ยวนี้นุชบกดังกล่าวได้ถูกขโมยไปแล้ว เศรษฐีจึงให้ช่างทำธรรมาสน์เอกและธรรมาสน์สวดมหานาคขึ้นใหม่ เพื่อเป็นที่ระลึกปัจจุบันธรรมาสน์เหล่านั้นยังมีให้เห็นอยู่ในศาลาการเปรียญของวัดหนองไฉนครั้งหนึ่งมีการทรงเจ้าเข้าผี ผู้มาสิงสู่อยู่ในร่างคนทรงได้ประกาศชื่อของตนว่า ชื่อแม่ก้านตอง เป็นลูกสาวเศรษฐีได้ป่วยตายมาเฝ้าทรัพย์สมบัติ ๒ ชะลาลำเรืออยู่ในวังน้ำ เก็บรักษาไว้ถวายพระศรีอารียเมตตรัย ที่จะเสด็จมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต

อุโบสถหลังใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ (ยังไม่เสร็จ)

ส่วนที่เป็นพระพุทธรูปนั้นมีมากและได้หายไปหลายองค์ แต่ที่ยังเหลืออยู่มีพระพุทธรูปมาจากวัดสระไถ่องค์เล็ก ได้มาเมื่อเจ้าคุณฯ กำลังอาพาธ ตอนนั้นวัดสระไถ่ไม่มีพระ วัดเป็นวัดร้างจึงอยู่ในความดูแลของท่านเจ้าคุณฯ คิณนั้นเกิดพายุใหญ่พัดปลายจั่วอุโบสถพังลงมาทับพระในอุโบสถ ปรากฏว่ามี

พระองค์หนึ่งพระเศียรกระเด็นออกจากบ่า ท่านเจ้าคุณฯ ขณะนั้นกำลังอาพาธ อยู่ ได้สั่งให้พระลูกวัดพร้อมมัคนายกไปอาราธนามาไว้ที่วัดหนองไฉ้ ส่วนองค์ใหญ่ นั้นท่านเจ้าคุณนำไปประดิษฐานในอุโบสถวัดศรีสังวร ในเขตตำบลทับผึ้ง ซึ่งเป็นวัดของท่านเจ้าคุณฯ สร้าง ต่อมาท่านเห็นว่าตัวของท่านนั้นชราภาพมากแล้ว จึงมอบตำแหน่งเจ้าอาวาสให้พระครูอรุณกิจโกศล (แก้ว ธรรมธโร) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ และท่านเจ้าคุณฯ ได้มรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ส่วนวัดอุโบสถต่าง ๆ นั้น หลังจากท่านเจ้าคุณฯ มรณภาพไปแล้วก็ได้สูญหายไปเป็นส่วนใหญ่ วัดวาอารามก็เริ่มเศร้าหมองลงตามลำดับของสังขารที่มีการเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ต่อมาในวันขึ้น ๑๓, ๑๔, และ ๑๕ ค่ำ ของเดือน ๓ ทุก ๆ ปี เป็นวันจัดงานประจำปีของวัด ในปี ๒๕๒๕ พระครูแก้ว ชราภาพมากแล้ว มีโรคภัยมาเบียดเบียนไม่สามารถจะบริหารงานวัดได้ ชาวบ้านหนองไฉ้ได้ไปนิมนต์พระปลัดอุดม สมาจาโร เจ้าอาวาสวัดนิคมศรีสำโรง มาเป็นผู้จัดงานและงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยสาธุชนเลื่อมใสขอรับรองให้ท่านรับหน้าที่ดูแล และบริหารงานของวัดต่อไป เมื่อพระปลัดอุดม สมาจาโร ได้พาพระภิกษุ สามเณรที่เป็นสานุศิษย์ที่ติดตามมาประมาณ ๔๐ รูป มาอยู่วัดหนองไฉ้ ก็ได้ทำการฟื้นฟูบูรณะปฏิสังขรณ์วัดให้มีความเจริญขึ้น โดยที่ท่านพระปลัดอุดม สมาจาโร จะยึดหลักการบริหารตามแบบฉบับของท่านเจ้าคุณฯ ตามกำลังสติปัญญาที่สามารถจะทำได้ ถึงจะมีศัตรูหมู่มารมาคอยขัดขวางอย่างไรก็ตาม ท่านจะพยายามทำไป

เรื่อย ๆ สมัยที่ท่านเจ้าคุณฯ ยังมีชีวิตอยู่ก็มีผู้ขัดขวางมากมายกว่านี้ ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ พระครูอรรถกิจโกศล (แก้ว) ได้มรณภาพด้วยโรคชรา พระปลัดอุดม สมาจาโร ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าอาวาส ได้ดำเนินงานจัดการศพของพระครูอรรถกิจโกศล (แก้ว) อย่างสมเกียรติ โดยเก็บศพไว้มีการสวดพระธรรม พระมาลัย และสังคหะ ทุก ๆ ค่ำ ค่ำละ ๓-๕ ชุด เก็บไว้ ๓๗ วัน จึงทำการพระราชทานเพลิงศพ ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๒๖ ซึ่งตรงกับเทศกาลประจำปีของวัด

สิ่งก่อสร้างในวัดหนองไฉ้

๑. พระอุโบสถ สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๓๙๑ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป ปางมารวิชัย และ ภาพเขียนพระเจ้าสิบชาติ
๒. พระวิหาร สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๒ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อสองพี่น้อง
๓. วิหารรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง สร้างในสมัยหลวงพ่อบุชฌาย์พุท
๔. เจดีย์ถ้าไหสมัยเก่าหรือภูเขาพระฉาย สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐ สมัยท่านเจ้าคุณพระสังวรกิจโกศล
๕. ศาลาการเปรียญ สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๔ สมัยท่านเจ้าคุณสังวรกิจโกศล
๖. กุฏิทรงไทยคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

๗. พระอุโบสถหลังใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ (ยังไม่แล้วเสร็จ)

๘. ห้องประชุม สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙

๙. กุฏิจตุรมุขทรงไทย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบด้วยเสนาสนะอื่น ๆ เช่น ตำนกสมเด็จ, ตีกรับรอง, วิหารพระประจำวัน, อาคารเรียนพระปริยัติธรรม, ศาลาเอนกประสงค์, วิหารท่านเจ้าคุณฯ

งานด้านการศึกษา / เผยแผ่ของคณะสงฆ์

๑. การศึกษาด้านภาษาบาลี ได้จัดให้มีการเรียนการสอนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ - ปัจจุบัน

๒. การศึกษาด้านพระปริยัติธรรม (นักธรรม) ก็จัดให้มีการเรียนการสอนควบคู่กันตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ - ปัจจุบัน ตั้งแต่ นักธรรมตรี - เอก

๓. การศึกษาด้านพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่พระภิกษุสามเณร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ - ปัจจุบัน สอนตั้งแต่นั้น ๑-๖

งานโครงการพิเศษ

ทางวัดดำเนินการอยู่ปัจจุบัน

๑. โครงการบรรพชาอุปสมบท พระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อสรรหาทายาททางศาสนาบวชเรียนและเป็นการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่ดีแก่เยาวชนขึ้นในเวลาหยุดเรียนในภาคฤดูร้อน

๒. โครงการบวชเนกขัมมศีลจาริณี ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อปฏิบัติธรรมถวายเป็นพุทธบูชาและถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

๓. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นโครงการที่ร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อฟื้นฟู บำบัดผู้ติดยาเสพติดที่มีความประสงค์จะเลิกและพัฒนาแรงงานเพื่อสามารถที่จะนำไปใช้หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม

๔. โครงการจัดรายการวิทยุ เพื่อเผยแพร่ธรรมะเพื่อการศึกษา ทุกวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ เวลา ๒๐.๓๐ นาฬิกา ถึง เวลา ๒๑.๐๐ นาฬิกา

๕. โครงการจัดงานประจำปี เป็นประจำทุกปีในเดือน ๓ เพื่ออนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านและการออกร้าน

๖. โครงการในการให้การสนับสนุนสถานที่เพื่อกิจศาสนา คณะสงฆ์ รัฐ เอกชน เช่น

- งานประเพณีประกาศนียบัตรพัดยศเปรียญธรรม ๓ ประโยค
- งานประเพณีสัญญาบัตรพัดยศและผ้าไตร แต่พระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์หนเหนือ
- การจัดการเปิดสนามสอบนักธรรม ประจำอำเภอสุวรรณคโลก
- การจัดการเปิดสนามสอบบาลีสนามหลวงทั้งจังหวัด
- การเอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดการอบรมต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

๗. โครงการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบได้นักธรรมและเปรียญธรรมประจำสำนักเรียนวัดหนองไฉ้เป็นประจำทุกปี
๘. โครงการบรรยายพิเศษแก่ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดสวรรคโลก

แนวความคิดก่อตั้งโรงเรียน

ปัจจุบันถึงแม้ว่าคณะสงฆ์จะมีมหาเถรสมาคมมีพระมหาเถระเอาใจใส่งานพระศาสนา และพยายามสร้างสรรคงานพระศาสนาให้เจริญก้าวหน้า จะเห็นได้จากแผนงานต่าง ๆ อันเป็นโครงการของคณะสงฆ์ที่ออกมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนหรือประเทศชาติก็ตาม ถ้าขาดผู้สนองงานที่ดีงามเหล่านั้นก็สำเร็จได้ยาก ผู้สนองงานคือพระสงฆ์ส่วนใหญ่ จะต้องเป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพเข้าใจหน้าที่ที่ได้รับ

ลำดับเจ้าอาวาส

ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปแรก ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน

๑. พ.ศ. ๒๔๑๖ - พ.ศ. ๒๔๒๖ พระปลัดบุญ (มรณภาพที่
วัดหนองไผ่)
๒. พ.ศ. ๒๔๒๗ - พ.ศ. ๒๔๓๘ พระอุปัชฌาย์พุก (มรณภาพที่
วัดหนองไผ่)
๓. พ.ศ. ๒๔๓๙ - พ.ศ. ๒๔๖๖ พระโยคากิรมย์ (แสง) เจ้าคณะ
เมืองเก่า (เจ้าคณะจังหวัด)
(ลาสิกขา)
๔. พ.ศ. ๒๔๖๗ - พ.ศ. ๒๔๖๘ พระครูมิ่ง เจ้าคณะแขวง
(ลาสิกขา)
๕. พ.ศ. ๒๔๖๘ - พ.ศ. ๒๔๙๖ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ
พระสังวรกิจโกศล (ทองคำ
ยสสุวณฺโณ) (แจ้งกร) เจ้าคณะ
ตำบลเมืองบางยม (มรณภาพ
ที่วัดหนองไผ่)

๖. พ.ศ. ๒๔๙๗ - พ.ศ. ๒๕๒๕

พระครูอรรณภิกขโกศล

(แก้ว ธรรมธิโร) (มรณภาพ
ที่วัดหนองไฉ้)

๗. พ.ศ. ๒๕๒๖ - ปัจจุบัน

พระครูสุนันท์คุณาภรณ์ (อุดม
สมาจาโร) (มีเหลือ) เจ้าคณะ
อำเภอสวรรคโลก ผู้จัดการ
โรงเรียนวัดหนองไฉ้วิทยา

ประวัติพระครูสุนันท์คุณาภรณ์
เจ้าอาวาสวัดหนองไฉ้ พระอารามหลวง

ชื่อ

พระครูสุนันท์คุณาภรณ์ ฉายา समाจาโร อายุ ๕๖ พรรษา ๓๖

วิทยฐานะ น.ธ.เอก

สถานะเดิม

สถานะเดิม ชื่อ อุดม นามสกุล มีเหลือ้ง เกิดวันศุกร์ ขึ้น ๑๔ ค่ำ
เดือน ๓ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๙๑ บิดาชื่อ

นายดำ มีเหลือง มารดาชื่อ นางวา มีเหลือง ณ บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๘ ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

อุปสมบท

เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๑๓ ณ พัทธสีมาวัดวังใหญ่ ตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยมี พระครูสุวัฒนคณาภิบาล วัดโพธาราม เจ้าคณะอำเภอศรีสำโรงเป็นพระอุปัชฌาย์

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๕๑๗ สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสว่างพัฒนา อำเภอบางรัก กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๒๘ สอบได้นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนคณะจังหวัดสุโขทัย วัดโพธาราม ตำบลคลองตาล อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

การศึกษาพิเศษ สอบได้ประโยคพิเศษมัธยมครู พ.ม. พ.ศ. ๒๕๑๖

ความชำนาญ การก่อสร้าง, นวกรรม, การเทศนา

การปกครอง

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นเจ้าอาวาสวัดนิคม ตำบลสามเรือน

พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นรองเจ้าอาวาสวัดหนองไ้ว้

- พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นรักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดหนองไฉ่น้อย
- พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองไฉ่น้อย
- พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นเจ้าคณะตำบลบ้านยาวเขต ๒
- พ.ศ. ๒๕๓๐ - ปัจจุบัน เป็นพระอุปัชฌาย์
- พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นรองเจ้าคณะอำเภอสุวรรณภูมิ
- พ.ศ. ๒๕๓๖ - ปัจจุบัน เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองไฉ่น้อย พระอารามหลวง
- พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปัจจุบัน เป็นเจ้าคณะอำเภอสุวรรณภูมิ

งานการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นกรรมการการสอบธรรมสนามหลวง
อำเภอสุวรรณภูมิ
- พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นเจ้าสำนักศาสนศึกษาวัดหนองไฉ่น้อย
- พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดหนองไฉ่น้อยวิทยา แผนกสามัญศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวง ชั้นตรี
ภาค ๕
- พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นประธานอำนวยการบริหารโรงเรียนพระปริยัติ-
ธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดสุโขทัย ณ วัดหนองไฉ่น้อย

- พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกรรมการสอบบาลีสนามหลวง ประจำจังหวัดสุโขทัย ณ วัดคูหาสุวรรณ
- พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นประธานการสอบธรรมสนามหลวง อำเภอสวรรคโลก
- พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดหนองไฉ้

งานพิเศษ

- พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกรรมการจัดสถานที่ปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๕ ธันวาคม จนถึงปัจจุบัน
- พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกรรมการศึกษาโรงเรียนวัดหนองไฉ้ อุดมวิทยาคาร
- พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นประธานมอบรถเข็นคนพิการ (Wheel Chair) แก่ผู้พิการในจังหวัดเชียงใหม่

สมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับแต่งตั้งเป็น พระปลัด ฐานานุกรมในพระประสิทธิ์โรจนคุณ เจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย วัดวาลุการาม ตำบลโตนด อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร

- เจ้าคณะตำบลชั้นตรี ในราชทินนามที่พระครูสุนันท์-
คุณาภรณ์
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร
เจ้าคณะตำบลชั้นโท ในราชทินนามเดิม
- พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ปรับสมณศักดิ์เป็น พระครูสัญญาบัตรเจ้าอาวาส
พระอารามหลวงชั้นตรี ในราชทินนามเดิม
- พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระครูสัญญาบัตร
เจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นโท ในราชทินนามเดิม
-

สิ่งพิมพ์รัฐบาล
สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

นายสุชน ชาลีเครือ
ประธานวุฒิสภา

เกิด

๑๒ มีนาคม ๒๔๙๕

การศึกษา

- ปริญญาโท สาขาการบริหาร สหรัฐอเมริกา
(Master of Science, The City University
of New York, U.S.A.)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปรอ. ๔๑ - ๑๑)
- สถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรกฎหมายมหาชน รุ่น ๑

ประสบกการณ

- ๒๕๒๔ - ที่ปรึกรษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙ - สสมาชิกวุดมสกา
- ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ - ประธานคณะกรรมการสึงแวดล้อม วุดมสกา
- ๒๕๔๓ - ประธานคณะกรรมการการคลัง การธนาการ
และสถาบันการเงิน วุดมสกา
- รองประธานคณะกรรมการวิสามันญกิจการ
วุดมสกา
- ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๖ -
- ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ - รองประธานวุดมสกา คนที่หนึ่ง
- ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ - ปัจจุบัน - ประธานวุดมสกา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
  - มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)
-

นายนิพนธ์ วิศิษฺฐยุทธศาสตร์
รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง

เกิด

๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒

การศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (นิด้า)

ประสบการณ์

๒๕๒๙

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒๕๓๑

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- ๒๕๓๕/๑ - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ๒๕๓๕/๒ - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- เลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
- ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- ประธานคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร
- ๒๕๓๙ - สมาชิกวุฒิสภา
- ๒๕๔๓ - สมาชิกวุฒิสภา
- ประธานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

๒๒ เมษายน ๒๕๔๗ - ปัจจุบัน - รองประธานวุฒิสภาคนที่หนึ่ง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
  - มหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
-

นายสหัส พินทุเสนีย์
รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง

เกิด

๒ มิถุนายน ๒๔๘๐

การศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์ทางราชการ

- ๒๕๐๓ - ปลัดอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
- ๒๕๐๕ - ปลัดอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
- ๒๕๐๖ - ปลัดอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
- ๒๕๐๗ - ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
- ๒๕๐๘ - ปลัดอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน
- ๒๕๐๙ - จำจังหวัดน่าน
- ปลัดอำเภอหนองแค
- ๒๕๑๑ - จำจังหวัดสระบุรี
- ๒๕๑๕ - ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม
- ๒๕๑๗ - รักษาการในตำแหน่งนายอำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี
- ๒๕๑๘ - ประจำจังหวัดนครปฐม (เข้าศึกษาอบรมใน
โรงเรียนนายอำเภอ)
- ๒๕๒๐ - นายอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- ๒๕๒๑ - นายอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี
- ๒๕๒๕ - นายอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
- ๒๕๒๘ - ผู้ช่วยปลัดจังหวัดน่าน / รักษาการในตำแหน่ง

ปลัดจังหวัดน่าน

- ๒๕๓๐ - ปลัดจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
- ๒๕๓๒ - รองผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี
- ๒๕๓๔ - รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย
- ๒๕๓๕ - ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ๒๕๓๗ - ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง และเกษียณอายุราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐
- ๒๕๔๓ - สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสระแก้ว
- ๑ กันยายน ๒๕๔๕ -
- ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ - รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง
- ๓ ตุลาคม ๒๕๔๗ - ปัจจุบัน - รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- มหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
- เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๒
- เหรียญราชการชายแดน
- เหรียญจักรพรรดิมาลา

- เหรียญลูกเสือสดุดี
- เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๑

หน้าที่ของปวงชนชาวไทย และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

หน้าที่ของปวงชนชาวไทย หมายถึง ภาระและความรับผิดชอบของประชาชนชาวไทยทุกคนซึ่งต้องยึดถือปฏิบัติในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสองสถานะ คือ

๑. ในฐานะผู้ปกครอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทยและประชาชนสามารถใช้อำนาจอตั้งกล่าวผ่านการเลือกผู้แทนของตนอันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาแทนตน

๒. ในฐานะผู้อยู่ภายใต้การปกครอง รัฐธรรมนูญนอกจากจะมีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างชัดเจนแล้วขณะเดียวกันก็ได้กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่บางประการควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ เมื่อรัฐได้ให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนแล้ว ประชาชนก็มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนไว้ในหมวดที่ ๔ ว่าด้วย "หน้าที่ของชนชาวไทย" สรุปได้ดังนี้

๑. หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

๓. หน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง
๔. หน้าป้องกันประเทศ
๕. หน้าที่ได้รับราชการทหาร
๖. หน้าที่เกี่ยวข้องกับอากร
๗. หน้าที่เกี่ยวข้องกับการตามที่กฎหมายบัญญัติ
๘. หน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอบรมตามที่กฎหมายบัญญัติ
๙. หน้าที่เกี่ยวข้องกับ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑๐. หน้าที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย
เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมายถึง แนวทางในการบริหารงานของรัฐ
ที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหาร
ราชการแผ่นดิน โดยรัฐบาลทุกรัฐบาลต้องใช้ยึดถือและปฏิบัติให้สอดคล้องกับ
แนวทางดังกล่าว

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบาย โดยถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๒ เป็นครั้งแรก ในหมวดที่ ๕ ว่าด้วย "แนวนโยบายแห่งรัฐ" แต่รัฐธรรมนูญฉบับต่อมา บางฉบับก็ได้กำหนดไว้

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๕ โดยได้เปลี่ยนชื่อจาก "แนวนโยบายแห่งรัฐ" มาเป็น "แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ" มีทั้งหมด ๑๗ ข้อ สรุปได้ดังนี้

๑. รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต

๒. รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเพื่อการพัฒนาประเทศ

๓. รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และความคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

๔. รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาชาติ

๕. รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๖. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

๗. รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

๘. รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

๙. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ตลอดจนควบคุมและกำจัตมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

๑๐. รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน และต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

๑๑. รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษา เสริมสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาวิชาชีพครู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

๑๒. รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่มีมาตรฐาน และประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

๑๓. รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

๑๔. รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร

๑๕. รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์

๑๖. รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

๑๗. รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาด ดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมคุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาด

การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

ก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน

การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การประกาศเจตนารมณ์และแนวทางในการบริหารประเทศของ คณะรัฐมนตรีต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยคณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้แถลง นโยบายเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้พิจารณาและ ทราบว่าตลอดระยะเวลาที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศจะกระทำการใดบ้างเพื่อ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

นโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภามีลักษณะดังนี้

๑. ลักษณะนโยบายรวมในการบริหารประเทศ โดยมักกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้อย่างกว้าง ๆ และครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหาร การป้องกันประเทศ การต่างประเทศและด้าน อื่นๆ

๒. นโยบายของรัฐบาลนั้นต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

๓. นโยบายของรัฐบาลต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความสอดคล้อง และส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ หน้าทีในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้รัฐบาลต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนเข้ามาบริหารประเทศ และรัฐสภาจะดำเนินการตรวจสอบและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เรื่องการแถลงนโยบายของรัฐบาลได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ความว่า "คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภา หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อน เพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้"

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดข้อยกเว้นเพิ่มเติมขึ้นว่า หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งถ้าไม่รีบดำเนินการแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศ อนุญาตให้คณะรัฐมนตรีสามารถดำเนินการในสิ่งที่เห็นว่าจำเป็นไปพลางก่อนก็ได้

ในการแถลงนโยบายของรัฐบาลนั้น สมาชิกรัฐสภามีสิทธิอภิปรายและซักถามในเรื่องความเหมาะสมของนโยบาย แต่ไม่สามารถลงมติไว้วางใจได้ โดย

รัฐมนตรีจะเป็นผู้อภิปรายตอบข้อซักถามและข้อคัดค้านของสมาชิก ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล เพราะสามารถรับเอามุมมองและแง่คิดจากสมาชิก รัฐสภาไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานตามนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ผลการแถลงนโยบายของรัฐบาลจะทำให้สมาชิกรัฐสภาทราบว่า คณะรัฐมนตรีมีนโยบายในการบริหารประเทศอย่างไร โดยคณะรัฐมนตรีมีพันธะที่ต้องบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ในที่ประชุมสภา ดังมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำหนดว่า "ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา ๒๑๑ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี "

ถ้าคณะรัฐมนตรีไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาอาจดำเนินการตั้งกระทู้ถาม หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

ขณะที่สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน นับเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

ตำแหน่งทางการเมืองที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ)

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ข้าราชการการเมืองอื่น

๖. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ครอบคลุมถึงตำแหน่งดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(๒) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(๓) ผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๔) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งอื่น ๆ ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งทุกสามปี ที่อยู่ในตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่ง คือ

(๑) ประธานศาลฎีกา

(๒) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด

- (๔) อัยการสูงสุด
- (๕) กรรมการการเลือกตั้ง
- (๖) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๗) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๘) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๙) รองประธานศาลฎีกา
- (๑๐) รองประธานศาลปกครองสูงสุด
- (๑๑) หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
- (๑๒) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา
- (๑๓) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด
- (๑๔) รองอัยการสูงสุด
- (๑๕) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ซึ่งหมายความถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง
 หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวง หรือกระทรวง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ
 เหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจ
 แห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของ
 รัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือ
 ผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

ทั้งนี้ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อพ้นจากตำแหน่งของบุคคลตาม (๑) (๔) (๙) (๑๒) (๑๔) และ (๑๕) จะต้องยื่นต่อเมื่อผู้นั้นพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

กำหนดเวลาในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(มาตรา ๒๙๒ ของรัฐธรรมนูญ)

(๑) เมื่อเข้ารับตำแหน่งทุกครั้ง ให้ยื่นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) เมื่อพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือตายก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นจากตำแหน่ง ทายาทหรือผู้จัดการมรดกต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตายภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

(๔) เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วครบ ๑ ปี ให้ยื่นบัญชีอีกครั้งหนึ่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามแบบที่กำหนดโดยให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน

รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา ผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรการบังคับผู้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือยื่นบัญชีโดยมีข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง (มาตรา ๒๙๕ ของรัฐธรรมนูญ)

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด

(ก) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

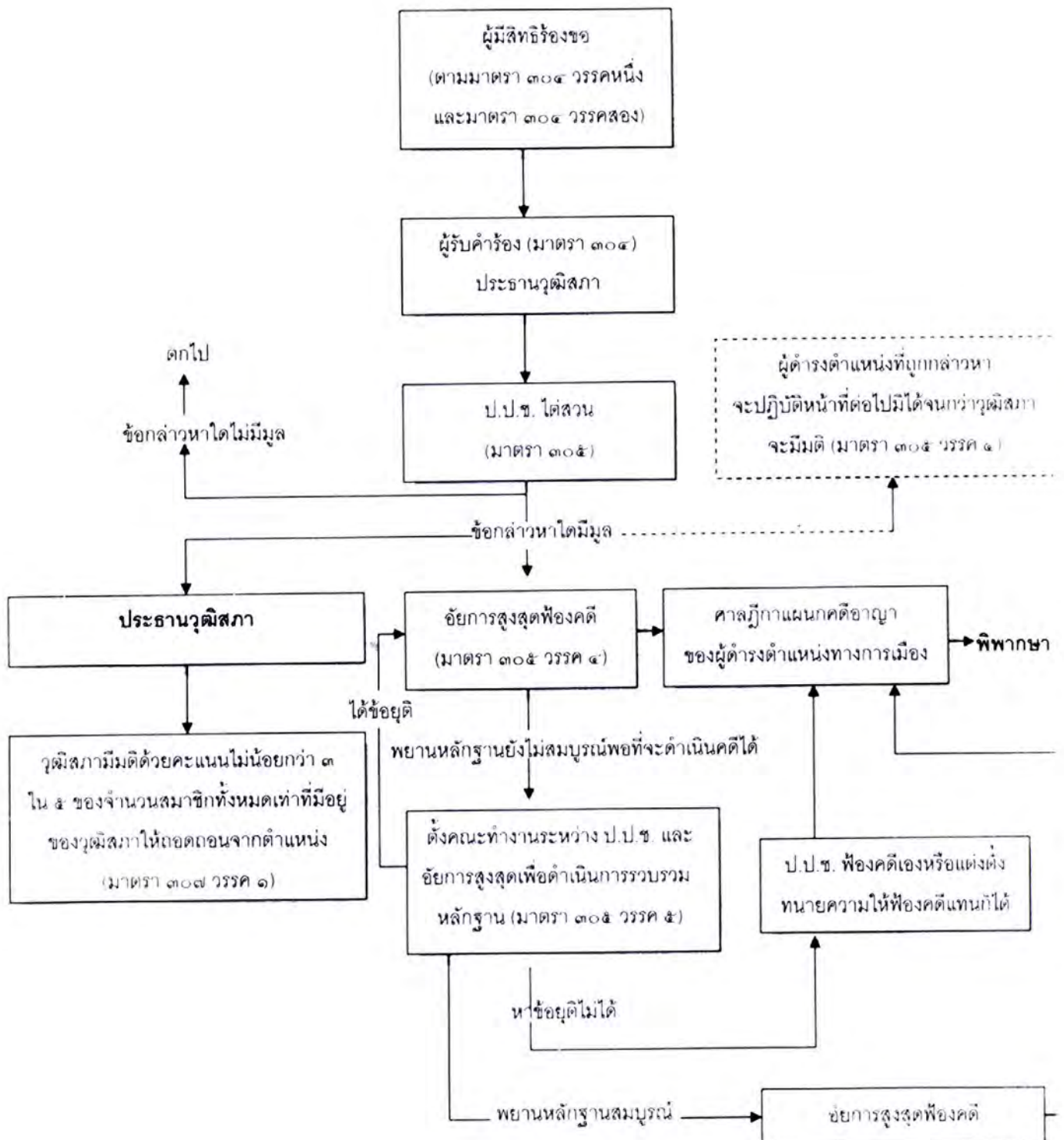
(ข) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

- ผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี หรือนับแต่วันที่ตรวจพบ และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

- เมื่อมีกรณีดังกล่าว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

กระบวนการถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗ ของรัฐธรรมนูญ

กระบวนการถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗ รัฐธรรมนูญ

ผู้มีสิทธิร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ วรรคหนึ่ง

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
๒. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน

ผู้มีสิทธิร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ วรรคสอง

๓. สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (เฉพาะถอดถอนสมาชิกวุฒิสภา)

ข้อกล่าวหา (มาตรา ๓๐๓)

๑. พฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ
๒. ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
๓. ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ
๔. ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
๕. ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ผลของการถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๐๗)

ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา ๕ ปี

ผู้ถูกกล่าวหา (มาตรา ๓๐๓)

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ประธานศาลฎีกา
๖. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
๗. ประธานศาลปกครองสูงสุด
๘. อัยการสูงสุด
๙. กรรมการการเลือกตั้ง
๑๐. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
๑๑. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๒. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๓. รองประธานศาลฎีกา
๑๔. รองประธานศาลปกครองสูงสุด
๑๕. หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
๑๖. รองอัยการสูงสุด
๑๗. ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ดังต่อไปนี้

หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวงหรือกระทรวง ผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นกำหนด เช่น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ กรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

บทบาทวุฒิสภาในองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ

บทบาทของวุฒิสภาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาค ซึ่งวุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในนามของรัฐสภาไทยร่วม เป็นภาคีกับองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศอยู่ ๓ องค์การ คือ สหภาพรัฐสภา (Inter Parliamentary Union : IPU) สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (Asian Pacific Parliamentarians' Union : APPU) องค์การรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter Parliamentary Organization : AIPO) องค์การต่าง ๆ เหล่านี้ ถือเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผ่านองค์การระหว่างประเทศ ในรูปของการประชุมปรึกษาหารือกัน พิจารณาแนวทางเพื่อหาข้อยุตินำไปสู่การ แก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม

๑. สหภาพรัฐสภา

(Inter - Parliamentary Union : IPU)

เป็นองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ มี วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งเสริม ให้มีการติดต่อสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างมวลสมาชิกแห่งรัฐสภา อันจะนำมา ซึ่งความสามัคคี และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนทั่วโลก ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๓๘ ประเทศ โดยจะจัดประชุมปีละ ๒ ครั้ง สำนักงานเลขาธิการสหภาพรัฐสภา ตั้งอยู่ ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

๒. สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก

(Asian - Pacific Parliamentarians' Union : APPU)

เป็นองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยการริเริ่มของรัฐสภาญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาไว้ซึ่งอิสรภาพและการปกครองระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างประเทศในเอเชียและแปซิฟิก ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิชาการ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๒๑ ประเทศ โดยจะจัดให้มีการประชุมสมัชชาใหญ่ฯ ปีละ ๑ ครั้ง และการประชุมคณะมนตรีสหภาพสมาชิกรัฐสภาฯ ปีละ ๒ ครั้ง สำนักงานเลขาธิการกลางสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก ตั้งอยู่ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

๓. องค์การรัฐสภาอาเซียน

(ASEAN Inter - Parliamentary Organization : AIPO)

เป็นองค์การระหว่างรัฐสภาในระดับอนุภูมิภาคจัดตั้งขึ้นโดยการริเริ่มของรัฐสภาอินโดนีเซีย เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๗ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อประสานความร่วมมือและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภาของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีสำนักงานเลขาธิการถาวรขององค์การ ตั้งอยู่ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย

สมาชิกขององค์การรัฐสภาอาเซียน ประกอบด้วย กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ๘ ประเทศ คือ ประเทศไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และมีประเทศผู้สังเกตการณ์พิเศษ ๒ ประเทศ คือ สหภาพพม่าและบรูไน ซึ่งบรูไนไม่มีรัฐสภาแต่ได้รับเชิญเป็นผู้สังเกตการณ์พิเศษขององค์การเพื่อเข้าร่วมประชุม ซึ่งจะจัดให้มีการประชุมปีละ ๑ ครั้ง โดยประเทศสมาชิกถนัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ นอกจากนี้ รัฐสภาอาเซียนยังมีความสัมพันธ์กับรัฐสภาอื่น ๆ เช่น รัฐสภายุโรป รัฐสภาออสเตรเลีย รัฐสภาแคนาดา และรัฐสภาสาธารณรัฐประชาชนจีน สำนักงานเลขาธิการถาวรของอาเซียนตั้งอยู่ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

หน่วยประจำชาติไทย

โครงสร้างขององค์การรัฐสภาระหว่างประเทศทั้ง ๓ องค์การประกอบด้วย หน่วยประจำชาติของประเทศสมาชิก ทั้งนี้เป็นไปตามธรรมเนียมขององค์การที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องจัดตั้งหน่วยประจำชาติของตนขึ้นมาในรูปของหน่วยประจำชาติเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐสภาในการเข้าร่วมกิจกรรมในองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ รัฐสภาไทยจึงได้จัดตั้งหน่วยประจำชาติไทยในสหภาพรัฐสภา หน่วยประจำชาติไทยในสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก และหน่วยประจำชาติไทยในองค์การรัฐสภาอาเซียน

คณะกรรมการบริหารหน่วย

หน่วยประจำชาติไทย ทั้ง ๓ หน่วย ได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหน่วย เพื่อทำหน้าที่บริหารกิจการของหน่วยฯ คณะกรรมการบริหารหน่วยประกอบด้วย

- ประธานรัฐสภาเป็นประธาน และรองประธานรัฐสภาเป็นรองประธานหน่วยโดยตำแหน่ง

- รองประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา เป็นกรรมการบริหารหน่วยโดยตำแหน่ง

- คณะกรรมการบริหารของหน่วย ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการบริหารโดยตำแหน่งตามวรรคสอง และกรรมการบริหารอื่นอีกสิบสี่คน ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ สองปี

- ให้คณะกรรมการบริหารเลือกตั้งกันเองเป็นเลขาธิการ เภรัญญิก ผู้สอบบัญชี และตำแหน่งอื่นตามที่หน่วยกำหนด

นอกเหนือจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การต่าง ๆ ทั้ง ๓ องค์การแล้ว รัฐสภาไทยได้เข้าร่วมในการประชุมรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งเป็นการรวมตัวแบบหลวม ๆ ปัจจุบันยังไม่มี การจัดตั้งหน่วยประจำชาติไทยในองค์การดังกล่าว

คณะกรรมการ

คณะกรรมการของสภา มีที่มาจากรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมของสภา โดยคำนึงถึงหลักการแบ่งงานกันทำ หรือเมื่อต้องการความชำนาญในเรื่องเฉพาะด้าน ตามหลักการดังกล่าวจึงเป็นอำนาจของสภาที่จะเลือกใช้กรรมการตามความเหมาะสม โดยอาศัยรัฐธรรมนูญและข้อบังคับที่ได้ให้อำนาจไว้

กรรมการ คือ บุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นประกอบเป็นคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา

คณะกรรมการของสภาจึงเกิดขึ้นจากความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบางานสภา ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับปัญหาซึ่งสลับซับซ้อน จึงกล่าวได้ว่าคณะกรรมการจึงเป็นคณะทำงานให้กับสภานั้นเอง ซึ่งตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดให้วุฒิสภาดั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น ๒๑ คณะ และที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการสามัญเพิ่มขึ้นอีก ๑ คณะ* รวมเป็น ๒๒ คณะ โดยแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่า ๙ คน แต่ไม่เกิน ๑๕ คน คือ

๑. คณะกรรมการการกีฬา
๒. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
๓. คณะกรรมการการคมนาคม
๔. คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน
๕. คณะกรรมการการงบประมาณ
๖. คณะกรรมการการต่างประเทศ
๗. คณะกรรมการการทหาร
๘. คณะกรรมการการท่องเที่ยว
๙. คณะกรรมการการปกครอง
๑๐. คณะกรรมการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ
๑๑. คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน
๑๒. คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
๑๓. คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม
๑๔. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
๑๕. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๑๖. คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม
๑๗. คณะกรรมการการสาธารณสุข
๑๘. คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

๑๙. คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระ

๒๐. คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและติดตามมติของ
วุฒิสภา

๒๑. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

*๒๒. คณะกรรมการการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญได้ไม่เกิน ๒ คณะ
แต่ประธานและเลขานุการคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่ง
ได้ ๑ คณะ คณะกรรมการสามัญมีวาระ ๒ ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติ
เลือกตั้ง หากมีความจำเป็นวุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการสามัญเพิ่มขึ้นหรือ
ลดลงเมื่อใดก็ได้

ประเภทของคณะกรรมการ

รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมของสภาในปัจจุบันได้แบ่งแยก
ประเภทของคณะกรรมการตามคุณสมบัติของบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นคณะ
กรรมการ หรือแบ่งตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ ซึ่งจำแนกประเภท
คณะกรรมการได้ ดังนี้

๑. คณะกรรมการสามัญประจำสภา

คณะกรรมการสามัญประจำสภา ได้แก่ กรรมการที่สภาตั้งจาก
บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสภาเท่านั้นประกอบเป็นคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญ หมายถึง กรรมการที่สภาตั้งจากบุคคล ซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นก็ได้ ประกอบเป็นคณะกรรมการ สภา จะตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นก็เมื่อมีเหตุผลและความจำเป็นในกิจการ กล่าวคือ เมื่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ หรือการกระทำกิจการใด ๆ นั้นไม่อยู่ในขอบข่ายงานของคณะกรรมการสามัญประจำสภาชุดใด หรืออาจจะเป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับขอบข่าย ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสามัญประจำสภาหลายชุด จึงต้องตั้ง คณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาเพื่อดำเนินการเฉพาะกิจเป็นคราว ๆ ไป เมื่อ ปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์พร้อมทั้งเสนอรายงานต่อสภาพิจารณาเสร็จสิ้น ก็สลายตัวสิ้นสภาพไป

๓. คณะกรรมการร่วมกัน

คณะกรรมการร่วมกัน ประกอบด้วย บุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็น สมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทน ราษฎรกำหนด คณะกรรมการร่วมกันเกิดขึ้นเฉพาะในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๔. คณะกรรมการเต็มสภา

คณะกรรมการเต็มสภา ประกอบด้วย สมาชิกทุกคนเป็น กรรมการ ประธานสภาเป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการ ประเภทนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยรับหลักการในการพิจารณาในวาระที่ ๑ แล้วแต่ หนึ่งด้วยความจำเป็นรีบด่วนเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และประกอบกับ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีความสลับ ซับซ้อน สภาอาจมีมติให้พิจารณารวดเดียว ๓ วาระได้ โดยให้สมาชิกทุกคนใน ที่ประชุมเป็นกรรมการพิจารณารายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้

๕. คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา

คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา เป็นคณะกรรมการที่เกิดขึ้น จากการแต่งตั้งของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ คณะกรรมการคณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติ ที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ ว่าจำเป็น ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบ และคะแนนเสียงไม่ให้ความ เห็นชอบไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา

นอกจากคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๗๓ ของรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐสภาอาจตั้งคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาในกรณีอื่น ๆ ได้อีก เช่น คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... เป็นต้น

๖. คณะกรรมการตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญฯ

คณะกรรมการประเภทนี้จะมีเฉพาะในวุฒิสภาเท่านั้นและได้ถือกำเนิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะเกิดขึ้นในกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฉบับปัจจุบันกำหนดให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย กรรมการจำนวนไม่เกิน ๒๗ คน การตั้งกรรมการให้ที่ประชุมวุฒิสภาตั้งจากสมาชิก ซึ่งเป็นผู้แทนของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาทุกคณะ คณะละ ๑ คน และเลขาธิการวุฒิสภา จำนวนนอกนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ครั้งละ ๑ ชื่อและมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน และคณะกรรมการดังกล่าวมีวาระ ๒ ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง

คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. หรือเรื่องอื่นใดตามที่วุฒิสภามอบหมาย ประสานงานระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี องค์กรอิสระ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจการของวุฒิสภา ดำเนินงานด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร การสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการของวุฒิสภา พัฒนาระบบงานและการดำเนินกิจการในด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภา รับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของวุฒิสภา ฯลฯ

สมัยประชุม

สมัยประชุม หมายถึง ช่วงระยะเวลาในหนึ่งรอบปีที่รัฐสภาจะดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งสมัยประชุมสามารถจำแนกได้ เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. สมัยประชุมสามัญ
๒. สมัยประชุมวิสามัญ

๑. สมัยประชุมสามัญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดไว้ว่า ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ที่มีกำหนดเวลาสมัยละ ๑๒๐ วัน

ก. สมัยประชุมสามัญทั่วไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๗ กำหนดให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้งแรกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้ถือเอาวันประชุมของสมาชิกรัฐสภาครั้งแรกเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ดังนั้นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไปจะเป็นวันใดนั้น จึงขึ้นอยู่กับว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นเมื่อใด เมื่อมีการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแล้ว ฝ่ายบริหารจะมีหน้าที่ถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ให้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเลือกตั้ง โดยพระมหากษัตริย์จะเสด็จ

พระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไป ครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะไปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มากระทำรัฐพิธีเปิดประชุมนี้ก็ได้อัตราธรรมนูญได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์จะไม่เสด็จมาเปิดประชุมสมัยสามัญทั่วไปครั้งต่อไปอีก รวมถึงสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ และสมัยประชุมวิสามัญด้วย

ในสมัยประชุมสามัญทั่วไป รัฐสภาจะพิจารณาเรื่องใด ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ย่อมกระทำได้ทั้งสิ้น

ข. สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด (ซึ่งส่งผลถึงสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติของวุฒิสภาด้วย รวมถึงฝ่ายบริหารที่จะต้องถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติ ตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดด้วย)

ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ รัฐสภาจะดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาได้เฉพาะกรณีที่มีบัญญัติไว้ในหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ อันว่าด้วยพระมหากษัตริย์ หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการ

ประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาการเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นได้อีกก็ต่อเมื่อรัฐสภามีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นได้ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

การสิ้นสุดสมัยประชุมสามัญ ให้นับเวลา ๑๒๐ วัน นับแต่วันเริ่มสมัยประชุม เมื่อสมัยประชุมสามัญสิ้นสุดลงแล้ว พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุม แต่ทั้งนี้ฝ่ายบริหารอาจถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมก่อนครบกำหนด ๑๒๐ วันก็ได้ หากได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา หรือขอให้ขยายเวลาประชุมออกไปอีกได้ หากรัฐสภายังมีภารกิจสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น

๒. สมัยประชุมวิสามัญ

สมัยประชุมวิสามัญ หมายถึง การเปิดประชุมนอกสมัยประชุมสามัญของรัฐสภา ซึ่งจะกระทำได้ ๒ กรณี คือ

๑. พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา เป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ โดยทรงตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสมัยวิสามัญตามคำแนะนำของฝ่ายบริหาร

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งสองสภา รวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้ โดยมีประธานรัฐสภาเป็นผู้นำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

สมัยประชุมวิสามัญนี้ รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดไว้ว่ามีกำหนดเวลาที่วัน จึงต้องถือว่ารัฐสภาสามารถประชุมได้จนกว่าจะได้พิจารณาเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐเสร็จสิ้นลง หลังจากนั้นฝ่ายบริหารจะถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมสมัยประชุมวิสามัญต่อไป

สมัยประชุมสามัญของรัฐสภา

ปีที่	สมัย	วันที่
๑	ทั่วไป นิติบัญญัติ	๔ มีนาคม ๒๕๔๘ - ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๘ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๘
๒	ทั่วไป นิติบัญญัติ	๔ มีนาคม ๒๕๔๙ - ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙
๓	ทั่วไป นิติบัญญัติ	๔ มีนาคม ๒๕๕๐ - ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๐ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐
๔	ทั่วไป นิติบัญญัติ	๔ มีนาคม ๒๕๕๑ - ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๑ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๑

การเรียกประชุมรัฐสภา

การเรียกประชุมรัฐสภา หมายถึง การเรียกให้สมาชิกรัฐสภามาประชุมร่วมกันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้นกำหนดให้อำนาจในการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๐ กำหนดให้มีการเรียกประชุมรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามาประชุมครั้งแรกภายใน ๓๐ วัน นับจากวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในหนึ่งปีจะประกอบด้วยสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ โดยวันประชุมครั้งแรกให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด

กรณีที่มีการเริ่มประชุมครั้งแรกมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึง ๑๕๐ วัน อาจไม่มีการประชุมสามัญสามัญนิติบัญญัติสำหรับปีนั้นก็ได้อีก

ในการเรียกประชุมรัฐสภา พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมากระทำรัฐพิธีเปิดประชุมสามัญสามัญทั่วไปครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรืออาจโปรดเกล้าฯ ให้พระรัชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้

กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้ นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอโดยยื่นต่อประธานรัฐสภา เพื่อนำความกราบบังคมทูลให้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

การปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภา

การปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภา หมายถึง การยืนยันหรือการให้คำรับรองด้วยวาจาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ต่อที่ประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิกก่อนเริ่มปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติเรื่องการปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภา ไว้ในมาตรา ๑๕๐ ว่า " ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ "ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณตน) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ" "

การปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภาจะกระทำในวันแรกที่เปิดสมัยประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร โดยประธานของแต่ละสภาจะเป็นผู้กล่าวนำ หากสมาชิกคนใดไม่ได้มาประชุมในคราวนั้น สมาชิกผู้นั้นต้องทำการปฏิญาณตนทันทีที่มาประชุมในคราวถัดไป โดยต้องกล่าวคำปฏิญาณตนตามประธานสภาเช่นเดียวกัน สำหรับสมาชิก ซึ่งได้รับเลือกตั้งชื่อนั้นก่อนเริ่มปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องปฏิบัติตามในลักษณะเดียวกัน

ความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน หมายถึง ความคุ้มครองที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมได้โดยไม่ต้องถูกจับกุม คุมขัง หรือดำเนินคดีใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการขัดขวางมิให้สมาชิกผู้นั้นมาประชุมสภา

ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นความคุ้มกันขณะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างสมัยประชุม โดยในระหว่างประชุมจะจับกุม คุมขัง หรือดำเนินคดีใด ๆ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ หากจะดำเนินคดี ศาลต้องขออนุญาตสภาที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ก่อน ถ้าสภาไม่อนุญาตศาลจะดำเนินคดีไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่จับขณะกระทำความผิด หรือเป็นคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันไว้ดังนี้

มาตรา ๑๖๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุม คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือในกรณีที่จับขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับกุมได้

มาตรา ๑๖๖ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๖๗ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขัง
ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม
พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภา
ที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึง
วันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

องค์ประชุม

องค์ประชุม หมายถึง จำนวนต่ำสุดของสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุมสภาและการประชุมกรรมาธิการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้องค์ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ ของรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภากำหนดให้ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ส่วนการประชุมของคณะกรรมการ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดให้ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม ส่วนข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา กำหนดให้การประชุมคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่การประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา คณะกรรมการสามัญ และคณะกรรมการวิสามัญต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม สำหรับข้อบังคับการประชุมของรัฐสภากำหนด

ให้ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็น "องค์ประชุม"

การตรวจสอบว่ามีสมาชิกเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมแล้วหรือไม่นั้น อาจตรวจสอบได้จากสมุดลงชื่อที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจัดเตรียมไว้ให้ สมาชิกวุฒิสภาผู้มาประชุมลงลายมือชื่อ ณ บริเวณหน้าห้องประชุมก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง

ถ้าหากมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ครบตามจำนวนต่ำสุดตามที่กำหนดไว้แล้ว ก็ให้ถือว่าไม่ครบองค์ประชุมซึ่งจะไม่สามารถดำเนินการประชุมได้ ซึ่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาได้กำหนดไว้ว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาประชุมไป ๓๐ นาทีแล้ว และจำนวนสมาชิกยังคงไม่ครบองค์ประชุม ประธานของที่ประชุมจะสั่งให้เลื่อนการประชุมออกไปกระทั่งมีสมาชิกมาครบองค์ประชุมก็ได้

ในขณะที่เริ่มการประชุม ประธานสภาหรือผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า มีสมาชิกมาครบองค์ประชุมแล้วและให้เริ่มประชุมได้ ในการประชุมวุฒิสภาและการประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีสมาชิกร่วมประชุมครบองค์ประชุมตั้งแต่ในขณะเริ่มประชุมและสมาชิกต้องอยู่ร่วมประชุมครบองค์ประชุมในระหว่างการประชุมไปจนกว่าจะเลิกประชุมดังนั้นในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าในขณะที่ประชุมมีสมาชิกร่วมประชุมอยู่ครบองค์ประชุมหรือไม่นั้น ย่อมเป็นสิทธิของสมาชิกที่จะขอให้ผู้เป็นประธานในที่ประชุมสั่งให้ดำเนินการตรวจสอบ

องค์ประชุมได้ ถ้ามีกรณีที่สมาชิกขอให้นับองค์ประชุม ประธานจะไม่สั่งให้นับองค์ประชุมในทันที แต่จะกดสัญญาณเรียกสมาชิกที่อยู่ภายนอกห้องประชุม และรอเวลาประมาณ ๕ นาที ถึง ๑๐ นาที เพื่อให้บรรดาสมาชิกซึ่งได้ประชุมอยู่ในห้องประชุมคณะกรรมการหรือสมาชิกซึ่งได้ทำกิจธุระอยู่รอบห้องประชุมได้เข้ามาในห้องประชุมเสียก่อน เมื่อมีการนับองค์ประชุมเกิดขึ้นแล้ว ถ้ามีสมาชิกอยู่ในห้องประชุมครบองค์ประชุมก็จะสามารถดำเนินการประชุมต่อไปได้ แต่ถ้ามีสมาชิกอยู่ในห้องประชุมไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งเลิกการประชุมทันที

วันเวลาการประชุม

กำหนดวันและเวลาการประชุมของแต่ละสภานั้น ขึ้นอยู่กับมติที่ประชุมของแต่ละสภาที่จะตกลงกันว่า จะกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมกันสัปดาห์ละกี่วัน วันและเวลาใด ซึ่งโดยปกติแต่ละสภาก็มักพิจารณาลงมติเกี่ยวกับกำหนดวันเวลาการประชุมนี้ ในการประชุมสภาครั้งแรก ๆ ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไป และเมื่อสภาได้ลงมติกำหนดวันและเวลาการประชุมแล้ว เป็นวัน เวลาใดแล้ว อีกสภาหนึ่งก็จะกำหนดวันเวลาประชุมที่ไม่ซ้ำซ้อนกันและทั้งสองสภาต่างก็จะถือเอากำหนดวันเวลานั้นเป็นวันเวลาการประชุมของสภาชุดนั้น ๆ ตลอดไปทุกสมัยประชุม จนครบอายุของสภาหรือจนกว่าจะได้มีมติเป็นอย่างอื่น

โดยประเพณีปฏิบัติที่ผ่านมา สภาผู้แทนราษฎร มักกำหนดให้มีการประชุมทุกวันพุธ และวันพฤหัสบดี ของสัปดาห์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา เป็นต้นไป ส่วนวุฒิสภานั้น ในปัจจุบันนี้กำหนดให้มีการประชุมกันทุกวันจันทร์และวันอังคารของสัปดาห์ เริ่มตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานของแต่ละสภามีอำนาจที่จะเรียกประชุมสภาเพิ่มเติมเป็นพิเศษขึ้นอีก ในวันเวลาใด ก็ได้ตามที่เห็นสมควร

การประชุมวุฒิสภา

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาได้กำหนดไว้ว่า การประชุมวุฒิสภาถือเป็นเรื่องเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาร้องขอให้เป็นการประชุมลับ ก็ให้เป็นการประชุมลับ

เหตุที่กำหนดไว้ว่าการประชุมวุฒิสภาต้องเป็นไปโดยเปิดเผย ด้วยเหตุผลเพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภาได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง que เข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาอย่างไรบ้าง หรือความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา สอดคล้องหรือขัดแย้งกับความเห็นของฝ่ายบริหาร ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความคิดเห็นของประชาชนอย่างไรส่งผลจากการพิจารณาลงมติของวุฒิสภาเป็นไปในทางใด นอกจากนี้การประชุมโดยเปิดเผยทำให้สมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งหน้าที่ของตน เพราะมีประชาชนคอยติดตามสังเกตการณ์และได้รับทราบการรายงานจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

ในการประชุมวุฒิสภาโดยเปิดเผย นั้น ประชาชนสามารถเข้าฟังการประชุมได้ แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภากำหนดไว้คือ ต้องขอบัตรอนุญาตเข้าฟังการประชุมก่อน เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้จัดให้เข้าฟังการประชุมเท่าจำนวนที่นั่งซึ่งมีอยู่จำกัด และเพื่อให้ประชาชนเข้าฟังการประชุม

ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สร้างความวุ่นวายหรือรบกวนสมาธิของสมาชิก นอกจากนี้ในการประชุมวุฒิสภาที่เป็นการเปิดเผย หากประธานเห็นเป็นการสมควรจะจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมเฉพาะทางเครื่องขยายเสียง หรือโทรทัศน์วงจรปิดภายในบริเวณของรัฐสภา หรือจะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการประชุมเฉพาะทางวิทยุกระจายเสียง หรือโทรทัศน์เผยแพร่ต่อสาธารณชนก็ได้

ในการประชุมวุฒิสภาครั้งใด ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่อาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความปลอดภัยของบ้านเมือง คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาจะร้องขอให้มีการประชุมลับก็ได้

ในการประชุมลับนั้น ประชาชนผู้มาเข้าฟังการประชุมรวมทั้งสื่อมวลชนซึ่งติดตามผลการประชุมต้องออกไปจากห้องประชุม ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมได้ก็แต่เฉพาะสมาชิก รัฐมนตรี และผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุมเท่านั้น นอกจากนี้ ยังได้ห้ามใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือเครื่องมือสื่อสารใด ๆ ยกเว้นการบันทึกการประชุมของวุฒิสภา

การลงมติ

การลงมติ หมายถึง การหาข้อยุติในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือ ญัตติใด ญัตติหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการถามความเห็นของที่ประชุมสภาต่อปัญหาใด ปัญหาหนึ่ง หรือญัตติใดญัตติหนึ่ง โดยทั่วไปข้อบังคับการประชุมของสภา ได้กำหนดไว้ว่า ให้มีการลงมติดังกล่าวภายหลังการอภิปรายได้สิ้นสุดลงโดย ประธานสภาจะถามความเห็นและขอให้ที่ประชุมลงมติ ซึ่งสมาชิกคนหนึ่ง มีสิทธิออกเสียงได้หนึ่งเสียง มติของสภาดังกล่าวต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก

การออกเสียง ลงคะแนน อาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. **การออกเสียงลงคะแนนโดยเปิดเผย** โดยปกติแล้วการออกเสียง ลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผย เว้นแต่รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุม จะได้กำหนดให้กระทำเป็นการลับ

การออกเสียง ลงคะแนนโดยเปิดเผย มีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด
- ๒) ยกมือขึ้นพร้อมศีรษะพร้อมกับแสดงบัตรลงคะแนน ผู้เห็นด้วยให้ แสดงบัตรลงคะแนนสีน้ำเงิน ผู้ไม่เห็นด้วยให้แสดงบัตรลงคะแนนสีแดง ส่วนผู้ที่ ไม่ออกเสียงให้แสดงบัตรลงคะแนนสีขาว โดยบัตรลงคะแนนดังกล่าวให้สมาชิก ลงลายมือชื่อและหมายเลขประจำตัวสมาชิกกำกับไว้ด้วย

๓) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ออกเสียงลงคะแนน เป็นรายบุคคลตามวิธีที่ประธานของที่ประชุมกำหนด

๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

๒. การออกเสียงลงคะแนนลับ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ต้องใช้วิธีลงคะแนนลับเพื่อให้สมาชิกสามารถออกเสียงลงคะแนนได้อย่างอิสระในเรื่องอันได้แก่

๑) การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด (เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น)

๒) การลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๗

นอกจากนี้ ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภายังได้กำหนดให้วุฒิสภาต้องออกเสียงลงคะแนนลับเมื่อรัฐมนตรีร้องขอหรือสมาชิกเสนอญัตติ โดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

การออกเสียงลงคะแนนลับ มีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

๒) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้

ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมายถูก ( ) ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมายกากบาท

(x) ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมายวงกลม (o)

๓) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาเห็นสมควรเฉพาะกรณี

เมื่อจะมีการออกเสียงลงคะแนนลับ ประธานของที่ประชุมจะเชิญสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน เป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

ในการออกเสียงลงคะแนน สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ประธานในที่ประชุมถึงแม้ว่าจะมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งซึ่งย่อมจะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้ แต่โดยปกติประธานจะไม่ออกเสียงลงคะแนนด้วยเหตุผลของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เว้นแต่กรณีคะแนนเสียงเท่ากันประธานในที่ประชุมจึงจะลงคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการออกเสียงลงคะแนนไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนโดยเปิดเผยหรือการลงคะแนนลับ เมื่อได้มีการนับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ประธานของที่ประชุมจะประกาศผลการลงคะแนนให้ที่ประชุมทราบทันที นอกจากนี้ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาได้กำหนดให้เลขาธิการวุฒิสภาจัดทำเป็นบันทึกการลงมติการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกการลงมติไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

ระเบียบวาระการประชุม

ระเบียบวาระการประชุม หมายถึง การจัดลำดับเรื่องที่จะเข้าสู่ที่ประชุมสภาตามลำดับก่อนหลังในกรณีที่การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ระเบียบวาระการประชุม จะถูกจัดส่งไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุมและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปให้กับสมาชิกเพื่อเชิญเข้าร่วมประชุม โดยประธานสภาสามารถให้ส่งเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควรโดยทั่วไปการนัดประชุมจะทำเป็นหนังสือ เว้นแต่กรณีที่ได้แจ้งนัดในที่ประชุมแล้ว จึงให้ทำหนังสือนัดประชุมสำหรับสมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม การนัดประชุมต้องนัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน เพื่อให้สมาชิกมีเวลาพิจารณาและศึกษาเรื่องที่จะเข้าสู่ระเบียบวาระประชุมล่วงหน้า ในกรณีที่เป็นเรื่องด่วนประธานสภาสามารถนัดเร็วกว่านั้นหรือนัดประชุมโดยวิธีอื่นก็ได้

การจัดระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

๑. เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
๒. รับรองรายงานการประชุม
๓. กระทำถาม
๔. เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
๕. เรื่องที่ค้างพิจารณา

๖. เรื่องที่เสนอใหม่

๗. เรื่องอื่น ๆ

กรณีที่ประธานวุฒิสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ได้ และในกรณีการจัดระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร จะจัดให้หัวข้อกระทู้ถามอยู่ในลำดับแรกกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับของระเบียบวาระการประชุม ให้ประธานสภาพิจารณาตามคำขอของคณะรัฐมนตรีได้ ในการประชุมแต่ละครั้งที่ประชุมจะต้องพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุมตามลำดับที่จัดไว้ เว้นแต่ประธานในที่ประชุมจะขอเลื่อนเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุมในลำดับหลังขึ้นมาพิจารณาก่อนหรือสมาชิกอาจเสนอญัตติขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุมได้ โดยขอเลื่อนให้นำเอาเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุมอยู่ในลำดับหลังขึ้นมาพิจารณาก่อน แต่การเสนอญัตติดังกล่าวต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าห้าคนและที่ประชุมเห็นชอบด้วย

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา หมายถึง การประชุมร่วมกันของสมาชิก
รัฐสภา อันประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา สำหรับ
กรณีที่รัฐสภาจะต้องประชุมร่วมกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้แก่

๑. การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
๒. การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา
๓. การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบ

ราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗

๔. การรับทราบ หรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ
๕. การพิจาราร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญใหม่

๖. การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญ

นิติบัญญัติ

๗. การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุม
๘. การเปิดประชุมรัฐสภา
๙. การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๑๐. การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่อายุ
ของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

๑๑. การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

๑๒. การแถลงนโยบาย

๑๓. การเปิดอภิปรายทั่วไป ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร
ราชการแผ่นดิน

๑๔. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม

๑๕. การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาบางประเภท

๑๖. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญคำศัพท์เกี่ยวกับรัฐสภา

การรับรองรายงานการประชุมสภา

รายงานการประชุม หมายถึง บันทึกคำอภิปรายและการดำเนินการประชุมสภาแต่ละคราวรวมทั้งรายชื่อสมาชิกที่มาประชุม สมาชิกที่ลาการประชุม สมาชิกที่ขาดการประชุม และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนแต่ละเรื่อง โดยรายงานการประชุมนั้นต้องเก็บไว้เป็นหลักฐานของทางราชการตลอดไป

การรับรองรายงานการประชุมสภา หมายถึง การที่สมาชิกสภาให้การรับรองรายงานการประชุมสภาแต่ละคราวว่าถูกต้องตามที่ได้มีการประชุมกัน

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งประกอบด้วย ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดขั้นตอนการรับรองรายงานการประชุม สรุปได้ดังนี้

๑. หลังจากที่เจ้าหน้าที่ชวเลขจดและพิมพ์รายงานการประชุมในแต่ละครั้งแล้ว ในกรณีของวุฒิสภา ต้องส่งไปให้คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภาพิจารณา หรือส่งให้คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมพิจารณาในกรณีของสภาผู้แทนราษฎร

๒. จากนั้นก่อนที่จะนำรายงานการประชุมเสนอให้สภารับรองจะต้องทำสำเนาไว้ ๓ ฉบับ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ไม่น้อยกว่า ๓ วัน และ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่า ๗ วัน เพื่อให้สมาชิกตรวจดู โดยสมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมดังกล่าว

ให้ตรงตามความเป็นจริง โดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการฯ ถ้าคณะกรรมการฯ ไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิยืนยันคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้สภานั้น ๆ วินิจฉัย

๓. เมื่อได้วางสำเนารายงานการประชุมไว้เพื่อให้สมาชิกได้ตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมภายหลังโดยคณะกรรมการฯ หรือโดยสมาชิกขอให้แก้ไขเพิ่มเติม คณะกรรมการฯ จะต้องแถลงต่อที่ประชุมของสภานั้น ๆ ในคราวที่สภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมนั้น ๆ

๔. เมื่อสภาได้รับรองรายงานการประชุมครั้งใดแล้ว ให้ประธานสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีของรายงานการประชุมที่ได้รับการรับรองแล้ว แต่ประธานสภายังไม่ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือเป็นรายงานการประชุมที่ยังไม่ได้รับรอง เนื่องจากอายุของสภาสิ้นสุดลง ให้เลขาธิการของสภานั้น ๆ บันทึกเหตุไว้และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานดังกล่าว

การเลือกประธานวุฒิสภา และรองประธานวุฒิสภา

การเลือกประธานวุฒิสภา และรองประธานวุฒิสภา ครั้งแรก เลขาธิการวุฒิสภา จะทำหน้าที่เชิญสมาชิกผู้ที่มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาดำเนินการเลือกตั้งประธานวุฒิสภา และรองประธานวุฒิสภา และเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาดำเนินการในเรื่องอื่นที่จำเป็นจะต้องประชุมปรึกษาในการประชุมครั้งนั้นด้วย

ในการดำเนินการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมได้รับการเสนอชื่อเป็นประธานวุฒิสภาหรือรองประธานวุฒิสภา ให้สมาชิกผู้ที่มีอายุสูงสุดในลำดับถัดไปซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม

หลักเกณฑ์การเลือกประธานวุฒิสภา

การเลือกประธานวุฒิสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้หนึ่งชื่อ ซึ่งการเสนอนั้นต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคน และก่อนที่จะดำเนินการเลือกตั้งประธานวุฒิสภานั้น ผู้ได้รับการเสนอชื่อต้องกล่าวแสดงวิสัยทัศน์ในการที่จะดำรงตำแหน่งเป็นประธานวุฒิสภาต่อที่ประชุมวุฒิสภา

๑) กรณีมีการเสนอชื่อเพียงชื่อเดียว

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก

๒) กรณีการเสนอชื่อสองชื่อหรือมากกว่าสองชื่อ

ถ้ามีการเสนอชื่อสองชื่อหรือมากกว่าสองชื่อ ให้มีการลงคะแนนเลือก โดยการเขียนชื่อผู้ซึ่งตนประสงค์จะเลือกลงบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้แล้วให้เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรมาลงคะแนนเป็นรายคน โดยนำซองใส่ลงในภาชนะที่จัดไว้เพื่อการนั้น ในการตรวจนับคะแนน ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

๒.๑) กรณีมีการเสนอชื่อสองชื่อ

ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือกเลือก ถ้าได้คะแนนสูงสุดเท่ากันให้เลือกใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าคะแนนเท่ากันอีก ให้ใช้วิธีจับสลาก

๒.๒) กรณีมีการเสนอชื่อมากกว่าสองชื่อ

ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดและมีคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้ได้คะแนนสูงสุดมีคะแนนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกหนึ่งคน และผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับที่สองหนึ่งคนให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับดังกล่าวมาให้สมาชิกลงคะแนน หรือ

(๒) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกเกินกว่าหนึ่งคนให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดดังกล่าวมาให้สมาชิกลงคะแนน หรือ

(๓) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกหนึ่งคนและมีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับที่สองเกินกว่าหนึ่งคน ให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกและลำดับที่สองทุกคนมาให้สมาชิกลงคะแนน

ทั้งนี้ ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก โดยประธานของที่ประชุมทำหน้าที่ประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุมวุฒิสภา

การเลือกรองประธานวุฒิสภา

การเลือกรองประธานวุฒิสภามีวิธีการและหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการเลือกตั้งประธานวุฒิสภากรณีที่วุฒิสภามีมติให้มีรองประธานวุฒิสภาสองคน ให้เลือกรองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานวุฒิสภา คนที่สอง

การอภิปราย

การอภิปราย หมายถึง การพูดในที่ประชุมสภาหรือที่ประชุมกรรมาธิการ ซึ่งจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการพูดให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของสภา การอภิปรายนี้เป็นเรื่องสำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการประชุมสภา เพราะการอภิปรายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเหตุผลทำนองปรึกษาหารือกันอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการอภิปรายไว้ดังนี้

ผู้ที่ประสงค์จะอภิปรายต่อที่ประชุม ให้ยกมือขึ้นพ้นศีรษะเพื่อขออนุญาตต่อประธาน เมื่อประธานอนุญาตแล้ว จึงลุกขึ้นยืนอภิปรายได้ และต้องเป็นคำกล่าวต่อประธานเท่านั้น (ข้อ ๒๒)

ลำดับการอภิปราย (ข้อ ๕๐ - ๕๒)

(๑) ในการพิจารณาญัตติทั่วไป ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติมี หลายคน ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ใช้สิทธิอภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว (ข้อ ๕๐)

(๒) เมื่อผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไป จะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้ การอภิปรายไม่

สนับสนุนและไม่คัดค้านยอมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับ และมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด (ข้อ ๕๑)

(๓) กรณีมีผู้อภิปรายหลายคน ประธานของที่ประชุมจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติหรือผู้รับรองคำแปรญัตติและผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย (ข้อ ๕๒)

ลักษณะการอภิปราย (ข้อ ๕๓)

(๑) การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น หรือใช้ภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น

(๒) ห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่าน หรือนำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุมวุฒิสภา เว้นแต่ประธานของที่ประชุมจะอนุญาตแต่สามารถเขียนคำอภิปรายของตนและอ่านคำอภิปรายนั้นได้

(๓) ห้ามมิให้แสดงกิริยาหรือใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามมิให้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

การประท้วงผู้อภิปราย (ข้อ ๕๕)

(๑) เมื่อมีการฝ่าฝืนข้อบังคับการประชุม

(๒) เมื่อการอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่

เสียหายแก่ตัวสมาชิก

วิธีการประท้วง (ข้อ ๕๕)

สมาชิกผู้ใดประสงค์จะประท้วงให้ยื่น และยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานของที่ประชุมจะต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่า ได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับหรือมีการอภิปรายพาดพิงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใด อันเป็นที่เสียหายแก่สมาชิกตามที่ได้มีการประท้วงนั้นหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานให้ถือเป็นเด็ดขาด

การถอนคำพูด (ข้อ ๕๕, ข้อ ๕๖)

(๑) กรณีประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่าการอภิปรายนั้นมีการฝ่าฝืนข้อบังคับหรือมีการอภิปรายพาดพิงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใด อันเป็นการเสียหายแก่สมาชิกผู้นั้น เมื่อประธานสั่งให้ผู้อภิปรายถอนคำพูด ผู้อภิปรายต้องถอนคำพูดตามคำสั่งของประธาน (ข้อ ๕๕)

(๒) ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนเอง หรือเมื่อมีผู้ประท้วงหรือตามคำสั่งของประธาน (ข้อ ๕๖)

การอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริง (ข้อ ๖๐)

ประธานของที่ประชุมอาจอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้

การให้หยุดอภิปราย (ข้อ ๕๔, ข้อ ๖๑)

(๑) ถ้าประธานของที่ประชุมเห็นว่าผู้ใดอภิปรายพอสมควรแล้ว

ประธานจะสั่งให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้ แม้มิได้ฝ่าฝืนข้อบังคับก็ตาม (ข้อ ๕๔)

(๒) ถ้าประธานของที่ประชุมให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อนหรือ ยืนขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันที (ข้อ ๖๑)

การยุติการอภิปราย (ข้อ ๕๗)

(๑) เมื่อไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ปิดอภิปราย

(๓) เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาลงมติกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

การปิดอภิปราย (ข้อ ๓๙, ข้อ ๕๘)

(๑) สมาชิกเสนอญัตติให้ปิดอภิปราย โดยมีสมาชิกรับรอง ไม่น้อยกว่า ๕ คน (ข้อ ๓๙)

(๒) ในกรณีที่ประธานของที่ประชุมพิจารณาเห็นว่าได้อภิปราย กันพอสมควรแล้ว อาจขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้ (ข้อ ๕๘)

การอภิปรายสรุป (ข้อ ๕๙)

เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดอภิปรายอีก นอกจากใน กรณีที่ที่ประชุมวุฒิสภาจะต้องลงมติในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่จึงให้ผู้มีสิทธิ อภิปรายก่อนอภิปรายสรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมจะลงมติ

การเปิดอภิปรายทั่วไป

การเปิดอภิปรายทั่วไป หมายถึง การดำเนินการปรึกษา พิจารณา แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มีลักษณะของการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายนิติบัญญัติอันได้แก่รัฐสภาสามารถถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารอันได้แก่รัฐบาลได้ด้วยการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี "การเปิดอภิปรายทั่วไป" นับเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเปิดโอกาสให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถตรวจสอบและควบคุมการบริหารราชการของรัฐบาลได้

ลักษณะของการเปิดอภิปรายทั่วไป ได้แก่

๑. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติ
๒. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

๑. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติ

๑.๑ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติ

ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและญัตติดังกล่าวต้อง
เสนอชื่อผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย เมื่อได้เสนอญัตติแล้วจะมี
การยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่มีการถอนญัตติหรือมติไม่ไว้วางใจนายก
รัฐมนตรีนั้นมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๑.๒ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี

เป็นรายบุคคล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอ
เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายก
รัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายก
รัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอได้เมื่อมี
การยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นตามมาตรา ๓๐๔
ก่อนแล้ว กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา
เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้

โดยมติที่ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาและคำร้องดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน การดำเนินการตามญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปสามารถกระทำได้โดยมิต้องรอผลการดำเนินการตามคำร้องขอให้ถอดถอนก่อน

เมื่อการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลสิ้นสุดลง โดยมิใช่ด้วยมติที่ให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ไม่ให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด และมติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทน

ราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูล เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

๒. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

๒.๑ การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจขอเปิดอภิปรายทั่วไปได้ โดยสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภานี้ จะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง

๒.๒ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อฟังความคิดเห็น ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้โดยไม่มีการลงมติ

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภา

กระทู้ถาม คือ คำถามที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น เพื่อถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี โดยต้องระบุว่าให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบตอบซึ่งการที่สมาชิกวุฒิสภาตั้งกระทู้ถามนั้นเป็นวิธีการควบคุมการทำงานของรัฐบาลอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่จะต้องตอบข้อซักถามของสมาชิกวุฒิสภาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ในฐานะผู้รับผิดชอบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๓ ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในหมวด ๘ ว่าด้วยการตั้งกระทู้ถาม ข้อ ๑๓๐ - ๑๔๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งกระทู้ถามและการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี ดังนี้

หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งกระทู้ถาม

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๐ - ๑๓๑)

- ในการตั้งกระทู้ถาม สมาชิกวุฒิสภาต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีที่ตั้งถามและต้องแสดงความประสงค์ด้วยว่าจะให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามนั้นในราชกิจจานุเบกษาหรือในที่ประชุมวุฒิสภา

- ข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อ้างประกอบกระทู้ถามต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบ ก็ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

- คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้องไม่พุ่มเพอญวนเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นทำนองอภิปราย

- กระทู้ถามแต่ละกระทู้หนึ่งให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว

ลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถาม

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๒ - ๑๓๓)

- กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
๒. เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก

๓. เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วไม่ตอบ
๔. เป็นการให้ออกความเห็น
๕. เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
๖. เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
๗. เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่

ราชการ

- กระทู้ถามเรื่องใด ถ้ามีลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ประธานวุฒิสภา จะถือว่าเป็นกระทู้ถามที่ต้องห้ามมิให้ถาม ทั้งนี้ ยกเว้นในข้อ ๓ ที่กระทู้ถาม นั้นเป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบนั้น จะตั้งถามขึ้นใหม่ได้ หากสาระสำคัญของเรื่องต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

ประเภทของกระทู้ถาม

ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๖ สามารถจำแนกกระทู้ถามตาม ลักษณะการตอบได้ ๒ ประเภท คือ

๑. กระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษา
๒. กระทู้ถามที่ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา ซึ่งแบ่งเป็น

๒.๑ กระทุ้งถามทั่วไป

๒.๒ กระทุ้งถามด่วน (ข้อ ๑๓๔) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของ

ของแผ่นดิน หรือมีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะ

- รักษาความปลอดภัยสาธารณะ
- ป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ
- กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือ

เสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

- กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ โดยเรื่อง

ดังกล่าวเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันที

๒.๓ กระทุ้งถามสด (มาตรา ๑๘๔ ของรัฐธรรมนูญ) บัญญัติให้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะมีสิทธิในการตั้งกระทุ้งถามสดต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งกระทุ้งถามสดและการตอบกระทุ้งถามสด ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หมวด ๖ ว่าด้วยการตั้งกระทุ้งถามสดและระเบียบว่าด้วยการจัดกระทุ้งถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม ซึ่งการตั้งถามเป็นกระทุ้งถามได้ ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน

(๒) ต้องเป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ หรือประชาชน

(๓) เป็นเรื่องเร่งด่วน

- การตั้งกระทู้ถามสดนั้น ผู้ตั้งจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันที่มีวาระการพิจารณากระทู้ถามโดยระบุแต่เพียงว่าตนประสงค์จะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใด ในเรื่องใด โดยไม่ต้องระบุคำถาม เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการตั้งกระทู้ถามสดแล้ว จะต้องรีบบรรจุกระทู้ถามสดนั้นเข้าระเบียบวาระการประชุม และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นทราบโดยทันที

- ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ จะบรรจุกระทู้ถามสดได้ไม่เกิน ๓ กระทู้ และมีให้ผู้ตั้งถามคนเดียวกันถามเกิน ๑ กระทู้ ระยะเวลาในการถามและการตอบกระทู้ถามสดในการประชุมแต่ละครั้งของสัปดาห์ต้องไม่เกิน ๖๐ นาที และผู้ตั้งกระทู้ถามสดมีสิทธิซักถามเรื่องละไม่เกิน ๓ ครั้ง

การวินิจฉัยและการแจ้งผลการวินิจฉัย

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๕, ข้อ ๑๓๖)

- เมื่อสมาชิกวุฒิสภาได้เสนอกระทู้ถามล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยว่า

กระทู้ถามนั้นมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- ๑) เป็นกระทู้ถามหรือไม่
- ๒) มีลักษณะต้องห้ามของกระทู้ถามหรือไม่
- ๓) เป็นกระทู้ถามด่วนหรือไม่

- โดยประธานวุฒิสภาจะต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน

นับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น ผลการวินิจฉัยเป็นประการใด ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาวินิจฉัย

- ให้ประธานวุฒิสภาจัดส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตอบกระทู้ถาม

การบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุม

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๔๑ - ๑๔๒ และข้อ ๑๓๗)

ในการประชุมวุฒิสภาครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ได้ไม่เกิน ๕ กระทู้ แต่ถ้ามีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ประธานวุฒิสภาจะบรรจุกระทู้ถามเกิน ๕ กระทู้ก็ได้ ซึ่งการถามและการตอบกระทู้ถามให้มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสองชั่วโมง และห้ามผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกิน ๑ กระทู้ เว้นแต่ ไม่มีกระทู้ถามของสมาชิกอื่นเหลืออยู่

เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามตามลำดับ ในการถามมิให้ชี้แจงหรืออ่านคำชี้แจงประกอบ

การตอบกระทู้ถาม

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๖, ข้อ ๑๓๙ และ ข้อ ๑๔๐)

เมื่อประธานวุฒิสภาวินิจฉัยว่ากระทู้ถามที่เสนอมานั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตั้งกระทู้ถามแล้ว ให้จัดส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตอบ

๑. กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

- ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น
- ถ้ารัฐมนตรีได้ตอบแล้วหรือมีเหตุขัดข้องไม่ตอบภายใน ๓๐ วัน ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

๒. กรณีกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

- (ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๓๖, ข้อ ๑๓๙, ข้อ ๑๔๐)
- ถ้าเป็นกระทู้ถามทั่วไป ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรี

- ถ้าเป็นกระทู้ถามด่วน ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งไปยังรัฐมนตรีด้วยว่าได้กำหนดให้ผู้ตั้งกระทู้ถาม ถามเรื่องนั้นในการประชุมครั้งใด โดยต้องคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชน ซึ่งควรจะได้ทราบโดยปัจจุบันนั้นเป็นหลักพิจารณา
- ถ้าประธานวุฒิสภาไม่อาจบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้แจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุมวุฒิสภา และผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ
- เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีก ๑ ครั้ง เว้นแต่ จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานของที่ประชุมอนุญาต และในการซักถามผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น
- รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมก็ได้ แต่ต้องชี้แจงเหตุผลในที่ประชุมวุฒิสภา และให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

องค์ประชุมในการพิจารณากฎบัตร

(มาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
ข้อ ๑๘ วรรคสอง)

องค์ประชุมวุฒิสภาในการพิจารณาระเบียบวาระการกระทู้ถาม
ในที่ประชุมวุฒิสภากำหนดให้มีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของ

จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

- เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภา ให้ถือว่าได้ถอนกระทู้ถามนั้น

การระงับไปของกระทู้ถาม

(ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๔๓ - ๑๔๔)

- กระทู้ถามใดที่สมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง ให้ถือว่ากระทู้ถามนั้นเป็นอันระงับไป

- กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียังมิได้ตอบ ให้ถือว่าระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

ญัตติ

ญัตติ คือ ข้อเสนอใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้สภาลงมติหรือวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร

ซึ่งในการเสนอเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณานั้นจะต้องเสนอเป็นญัตติ ญัตติเปรียบเสมือนกลไกอย่างหนึ่งในการดำเนินงานของรัฐสภา เพราะญัตติทุกเรื่องย่อมมีจุดมุ่งหมายอยู่ในตัว อันทำให้รู้ถึงประโยชน์หรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ด้วย ญัตติจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของรัฐสภา โดยสรุปได้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เป็นกลไกในการตรากฎหมาย กฎหมายที่เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณานั้นไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ จะต้องเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติ อันเป็นญัตติที่จะก่อให้เกิดผลเป็นกฎหมายไว้บังคับต่อไป

๒. เป็นกลไกในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถกระทำได้คือ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลอันเป็นวิธีการควบคุมที่เด็ดขาดซึ่งจะมีผลให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง การเสนอญัตติดังกล่าวนับเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

๓. เป็นกลไกในการประชุมสภา ในการประชุมสภานั้นมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อตกลงในการดำเนินงานของสภาร่วมกัน สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมย่อมต้องการการประชุมที่มีประสิทธิภาพและมุ่งหวังความสำเร็จอย่างเป็นประชาธิปไตย ญัตติจึงเข้ามามีส่วนเป็นกลไกเพื่อให้การประชุมสภาบรรลุความมุ่งหมาย โดยญัตติต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการประชุมจะนำมาซึ่งความสะดวก สามารถรักษาผลประโยชน์ของสภา ปกป้องการฉวยโอกาสและสร้างความเป็นประชาธิปไตย ลักษณะการเสนอญัตติ โดยปกติจะกำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาทุกฉบับ ซึ่งส่วนใหญ่จะจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท

ลักษณะการเสนอญัตติ

๑. ญัตติที่เสนอด้วยวาจา ญัตติที่สามารถเสนอได้ด้วยวาจานั้น จะต้องเป็นญัตติซึ่งข้อบังคับการประชุมกำหนดไว้ว่าให้เสนอด้วยวาจาได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นญัตติที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีปฏิบัติในการประชุมสภา เพื่อช่วยในการพิจารณาญัตติหลักสำเร็จลง อันได้แก่

- (๑) ญัตติขอให้ปรึกษาหรือพิจารณาเป็นเรื่องด่วน
- (๒) ญัตติขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุม
- (๓) ญัตติขอให้ลงมติให้จดยางงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด

หรือแต่เพียงบางส่วน

- (๕) ญัตติขอให้ลงมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุม
- (๕) ญัตติขอแปรญัตติเฉพาะเรื่องที่มีใ้ร่างพระราชบัญญัติ
- (๖) ญัตติขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกันทำนองเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน
- (๗) ญัตติขอให้ส่งปัญหาใดไปยังคณะกรรมการพิจารณา
- (๘) ญัตติขอให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
- (๙) ญัตติขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ
- (๑๐) ญัตติขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือการพิจารณา
- (๑๑) ญัตติขอให้ปิดอภิปราย
- (๑๒) ญัตติขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือพิจารณา
- (๑๓) ญัตติเสนอวิธีลงคะแนนเสียงในการออกเสียงลงคะแนนโดยเปิดเผยหรือลับ
- (๑๔) ญัตติขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือกรรมการเต็มสภา
- (๑๕) ญัตติขอให้งดใช้ข้อบังคับการประชุมข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี

(๑๖) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

๒. ญัตติที่เสนอเป็นหนังสือ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ญัตติต้องเสนอเป็นหนังสือ ซึ่งญัตติที่กำหนดให้เสนอเป็นหนังสือนี้มักจะเป็นญัตติที่สำคัญ เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสนำไปศึกษาล่วงหน้าอันมีลักษณะเป็นญัตติหลักในตัวญัตตินั้นเอง ได้แก่

(๑) ญัตติร่างพระราชบัญญัติ

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(๓) ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล

(๔) ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป

(๕) ญัตติขอให้วินิจฉัยให้สมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพ

(๖) ญัตติขอให้ปล่อยสมาชิกผู้ถูกคุมขัง

(๗) ญัตติขอให้สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง

(๘) ญัตติขอให้วินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๙) ญัตติขอให้ประชุมลับ

(๑๐) ญัตติขอให้คณะกรรมการกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา

ใหม่

(๑๑) ญัตติขอให้ยกร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องยับยั้งไปขึ้นพิจารณา

(๑๒) ญัตติตีความรัฐธรรมนูญ

(๑๓) ญัตติตีความข้อบังคับการประชุม

(๑๔) ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ

(๑๕) ญัตติด่วน

(๑๖) ญัตติทั่วไปหรือญัตติธรรมดา

แปรญัตติ

แปรญัตติ หมายถึง การที่สมาชิกสภาเสนอขอเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเพิ่มเติมด้วยคำ หรือข้อความในร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หลังจากที่สภาได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๑ แล้วส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้คณะกรรมการธิการพิจารณา ในระหว่างนั้น สมาชิกสภาที่มีได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการ มีสิทธิที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยเสนอคำขอแก้ไขของตน ภายในเวลาที่สภากำหนด การขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกที่มีได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการดังกล่าว เรียกว่า "แปรญัตติ" และคำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเรียกว่า "คำแปรญัตติ" โดยทั่วไปการแปรญัตติมีหลักเกณฑ์ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. การแปรญัตติเป็นสิทธิของสมาชิกสภาทุกคนที่มีได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการ
๒. สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการ ภายใต้นกำหนดเวลาที่สภากำหนด

๓. การเสนอคำแปรญัตติ จะต้องมีส่วนกรับรองเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของสภา เช่น ไม่น้อยกว่า ๕ คน เป็นต้น

๔. ผู้แปรญัตติจะขอถอนคำแปรญัตติของตนเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติ จะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

๕. สมาชิกที่ขอแปรญัตติ มีสิทธิที่จะชี้แจงประกอบคำแปรญัตติของตนต่อที่ประชุมคณะกรรมการถ้ามาเองไม่ได้อาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นมาชี้แจงแทนได้

๖. ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่า ๓๐ นาที นับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการพิจารณาเรื่องนั้นยังไม่เสร็จ

๗. ผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใด จะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

สงวนคำแปรญัตติ

สงวนคำแปรญัตติ หมายถึง การที่สมาชิกสภาของสงวนคำแปรญัตติของตน ในการขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงข้อความรายละเอียดในร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งคณะกรรมการที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่เห็นด้วย เพื่อให้สภาเป็นผู้วินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของสภา

เมื่อวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่งแล้ว ก็จะส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้คณะกรรมการพิจารณา โดยจะกำหนดระยะเวลาให้สมาชิกที่มีได้เป็นคณะกรรมการได้เสนอคำแปรญัตติต่อคณะกรรมการ ภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อคณะกรรมการได้รับคำแปรญัตติแล้วก็จะพิจารณาว่าจะเห็นด้วยกับคำแปรญัตติหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยก็จะได้แก้ไขร่างพระราชบัญญัติตามคำแปรญัตติ แต่ถ้าคณะกรรมการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอคำแปรญัตติก็สามารถสงวนคำแปรญัตติไว้ให้ที่ประชุมสภาได้พิจารณา ในการประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ ได้ โดยที่ประชุมสภาจะพิจารณาว่าจะเห็นด้วยตามคำแปรญัตติหรือเห็นด้วยกับคณะกรรมการ

สงวนความเห็น

สงวนความเห็น หมายถึง การที่กรรมการขอแก้ไขเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงข้อความของร่างพระราชบัญญัติต่อที่ประชุมคณะกรรมการแต่กรรมการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกรรมการผู้ขอแก้ไขจึงขอสงวนความเห็นนั้น เพื่อให้สภาเป็นผู้วินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการนั้น กรรมการทุกคนมีสิทธิที่จะเสนอขอแก้ไขข้อความใดในร่างพระราชบัญญัติก็ได้ ถ้าหากกรรมการส่วนใหญ่เห็นด้วยก็จะแก้ไขไปตามนั้น แต่หากกรรมการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย กรรมการผู้ขอแก้ไขก็มีสิทธิที่จะขอสงวนคำขอแก้ไขของตนเองเพื่อให้สภาวินิจฉัยในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ ได้

เอกสิทธิ์

เอกสิทธิ์ หมายถึง สิทธิพิเศษในอันที่จะได้รับยกเว้นบางประการในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินการ

เอกสิทธิ์ในทางรัฐสภา หมายถึง สิทธิพิเศษในอันที่จะได้รับการยกเว้นบางประการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการดำเนินงานในด้านรัฐสภาอันเป็นอำนาจพิเศษที่จะประกันให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในรัฐสภาได้อย่างเป็นอิสระ ทั้งทางด้านความคิดและร่างกาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์แก่สมาชิกรัฐสภา ดังนี้

๑. เอกสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองให้ไม่ต้องรับความผิด

หมายถึง การให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกรัฐสภาในการปฏิบัติหน้าที่บางประการได้อย่างอิสระโดยไม่มีคามผิดใดๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้โดยชัดเจน ดังนี้

๑.๑ เอกสิทธิ์ในการออกเสียงลงคะแนน

๑.๒ เอกสิทธิ์ในการแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา และที่ประชุมคณะกรรมการเอกสิทธิ์ดังกล่าวย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา รายงานการประชุมตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม

ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายถอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้น ตลอดจนให้ความคุ้มครองถึงบุคคลที่ทำหน้าที่ในที่ประชุมคณะกรรมการด้วยยกเว้นกรณีที่มีการถ่ายถอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากสมาชิกรัฐสภาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม โดยได้กล่าวถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น และถ้อยคำดังกล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาแล้วเอกสิทธิ์ดังกล่าวจะไม่คุ้มครองแก่สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำนั้น ในกรณีดังกล่าว ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ประธานแห่งสภานั้นจะต้องจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุม โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

๒. เอกสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มกัน หมายถึง การให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกรัฐสภาที่จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา ในระหว่างสมัยประชุมเพื่อให้สมาชิกสามารถร่วมประชุมสภาได้โดยอิสระไม่มีอุปสรรคขัดขวาง โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภา ดังนี้

๒.๑ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมหรือคุมขังในคดีอาญาในระหว่าง
สมัยประชุม

๒.๒ เอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกพิจารณาคดีอาญาในระหว่างสมัย
ประชุม

๒.๓ เอกสิทธิ์ที่จะถูกปล่อยจากการถูกคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

กระบวนการตราพระราชบัญญัติ

กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณา เป็น ๓ วาระ ดังนี้

วาระที่ ๑ เป็นการพิจารณาหลักการทั่วไปของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าสมควรจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาและการลงมติดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรจะให้คณะกรรมการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ และในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มามีกรณีดังกล่าว

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคนเป็นผู้วินิจฉัย ถ้าที่ประชุมร่วมกันวินิจฉัยว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่ ๒ แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติใด ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

วาระที่ ๒ เป็นการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือคณะกรรมการเต็มสภา

ตามปกติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่
สภาตั้งการพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา จะกระทำต่อเมื่อคณะรัฐมนตรี
ร้องขอหรือสมาชิกเสนอญัตติ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน และ
ที่ประชุมอนุมัติ

ก. คณะกรรมการที่สภาตั้ง ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง
นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะให้คณะกรรมการสามัญ หรือคณะกรรมการ
วิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขึ้นคณะกรรมการที่สภาตั้งนั้น ถ้า
สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติ
ล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวัน นับแต่
วันถัดจากวันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ เว้นแต่สภาจะได้
กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิม
ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนั้น

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎร จะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๑๐๕ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบและให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณดังกล่าวนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่าย ซึ่งมีใช้รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้
- (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้วให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติมติของคณะกรรมการ

เกี่ยวกับคำแปรญัตติหรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติหรือมีการสงวนความเห็นของกรรมาธิการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราและให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือที่ผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติหรือที่กรรมาธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข. กรรมาธิการเต็มสภา ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมาธิการ และประธานของที่ประชุมเป็นประธานคณะกรรมาธิการ ด้วยการพิจารณาโดยคณะกรรมาธิการเต็มสภา เป็นการพิจารณาชั้นคณะกรรมาธิการและการพิจารณาของสภาในวาระที่ ๒ เรียงตามลำดับมารวมกันไปในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมาธิการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณาปัญหาใดโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ได้

วาระที่ ๓ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๓ นี้ จะไม่มีการอภิปราย และให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในกรณีที่สภาลงมติไม่ให้ความเห็นชอบ ร่างพระราช

บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป แต่ในกรณีที่
 สภามีมติให้ความเห็นชอบให้ประธานสภาดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
 หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

หากร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบเป็น
 ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่า
 จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และคะแนนที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึง
 กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรี
 อาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้ง หากรัฐสภามีมติเห็นชอบให้ตั้ง
 บุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรี
 เสนอ ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น
 นั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอผลการ
 พิจารณาต่อรัฐสภา หากรัฐสภามีมติเห็นชอบให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ
 ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป แต่ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้
 ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญของวุฒิสภา

วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอมานั้นให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งต้องไม่เกิน ๓๐ วัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมาถึงวุฒิสภา ระยะเวลาดังกล่าวไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา

ของศาลรัฐธรรมนูญ

ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ ภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้น

กำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณนั้น

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภาจะพิจารณาเป็น ๓ วาระ เช่นเดียวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎร

กรณีวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าวุฒิสภาลงมติในวาระที่ ๓ เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการแก้ไขก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าวุฒิสภาลงมติในวาระที่ ๑ หรือวาระที่ ๓ ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้น

พิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลา ๑๘๐ วัน ได้ล่องพ้นไป นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้วให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม

หากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

แต่ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว แสดงว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

แต่ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน

สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจยกร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ถ้าสภาผู้แทน

ราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วย
คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน
ราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้น
ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

พระราชกำหนด

พระราชกำหนด หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี แล้วนำเสนอให้รัฐสภาพิจารณาอนุมัติ

พระราชกำหนดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พระราชกำหนดทั่วไป
๒. พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา

พระราชกำหนดทั่วไป ตราขึ้นเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประกาศใช้พระราชกำหนดนั้นแล้ว ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไปให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า

พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา คือ พระราชกำหนดที่คณะรัฐมนตรีประกาศใช้ระหว่างสมัยประชุมกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะ

ทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ แล้วจะต้อง
นำเสนอต่อกสภาผู้แทนราษฎร ภายใน ๓ วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

**การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด จะมีผลเกิดขึ้นได้เป็น ๔
กรณี ดังนี้**

๑. กรณีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนด ให้
พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

๒. กรณีสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นเป็นอันตกไป แต่
ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

๓. กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนด แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ
และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมี
ผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

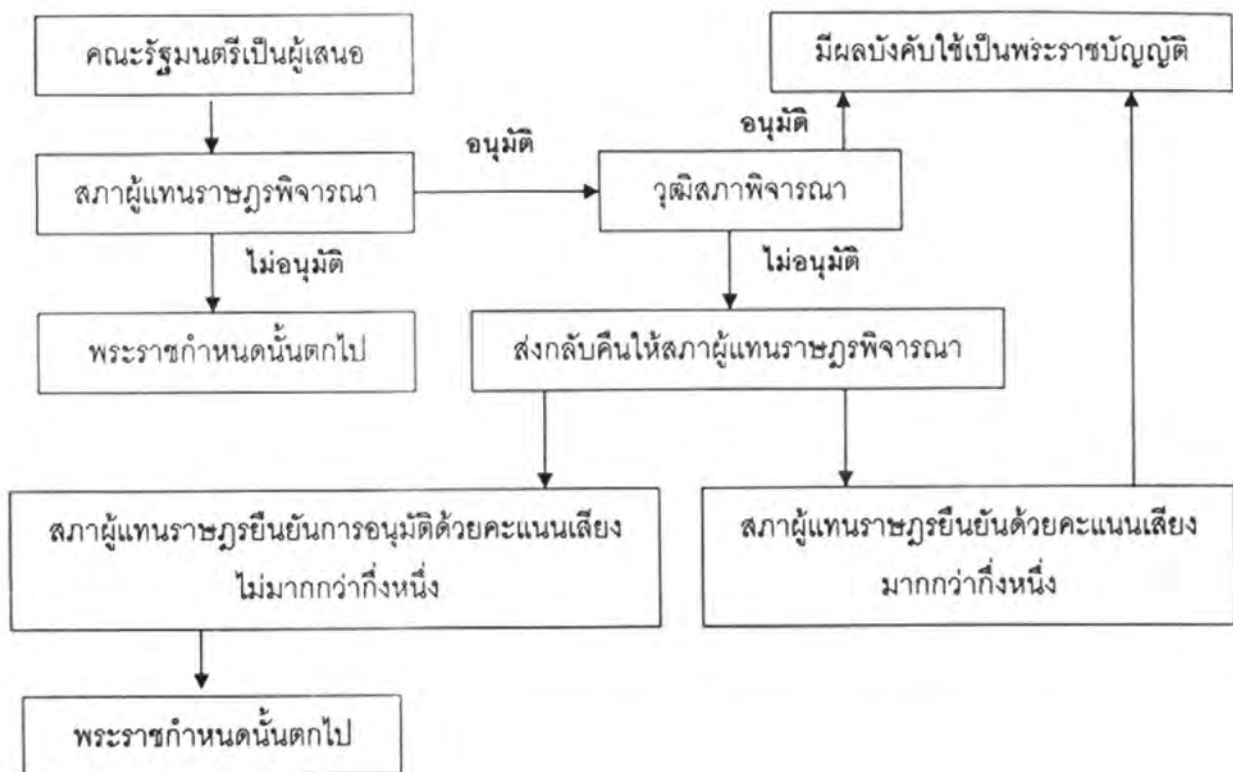
๔. กรณีสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนด แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ
และสภาผู้แทนราษฎร ยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้น
เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้
พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดนั้น มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไป ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับต่อไป นับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การอนุมัติพระราชกำหนด

(มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๑๙ และมาตรา ๒๒๐)

งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน หมายถึง เงินงบประมาณที่จะนำมาใช้จ่ายในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบทุกปีงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินนี้จะต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

ขั้นตอนในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะคล้ายคลึงกับการพิจารณากฎหมายฉบับอื่น ๆ แต่มีลักษณะพิเศษกว่ากฎหมายฉบับอื่น ๆ ในเรื่องเงื่อนไขการพิจารณา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้เสร็จภายใน ๑๐๕ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ตั้งกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เสร็จภายใน ๑๐๕ วัน ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภาต่อไป

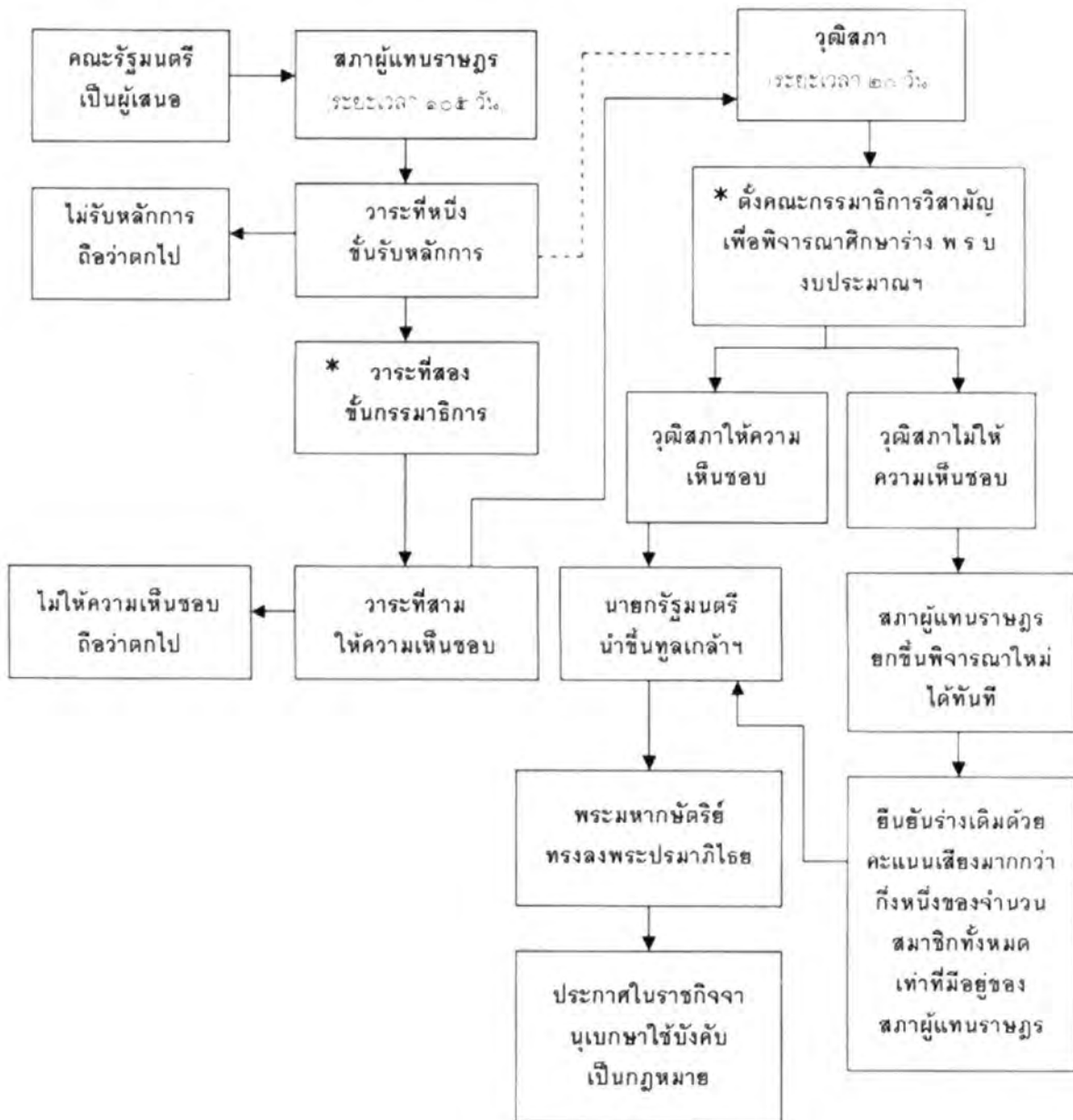
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการใดในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้
๒. ดอกเบี้ยเงินกู้
๓. เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร หรือของคณะกรรมการธิการ การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว วุฒิสภายังพิจารณาไม่เสร็จให้ถือว่าวุฒิสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณฯ ฉบับนั้น

แผนภูมิแสดงกระบวนการและขั้นตอนการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

*วาระที่สอง ชั้นกรรมวิธีการ (ของสภาผู้แทนราษฎร)

(๑) ส.ส. แปรญัตติเพิ่มเติมรายการใดมิได้ แต่ลดหรือตัดทอนได้ และต้องมีค่าใช้จ่ายตามข้อผูกพัน ดังนี้

(ก) เงินส่งใช้ต้นเงินกู้

(ข) ดอกเบี้ยเงินกู้

(ค) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

(๒) การพิจารณา การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้ ส.ส. ส.ว. หรือกรรมวิธีการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายจะกระทำมิได้

* ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาร่าง พ.ร.บ.

งบประมาณฯ (ของวุฒิสภา)

(๑) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่าง พ.ร.บ. งบประมาณฯ ในวาระที่หนึ่งแล้วให้วุฒิสภที่ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาศึกษา

(๒) สมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการวิสามัญไม่มีสิทธิที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการใด ๆ ในร่าง พ.ร.บ. งบประมาณฯ

(๓) เมื่อวุฒิสภาได้รับร่าง พ.ร.บ. งบประมาณฯ จากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งร่าง พ.ร.บ. นั้นไปยังคณะกรรมการวิสามัญเป็นการด่วนและให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน

๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าว

(๔) กระบวนการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. งบประมาณของวุฒิสภาไม่ต้อง
กระทำเป็น ๓ วาระ และไม่มีการแปรญัตติเช่นการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ทั่วไป

(๕) วุฒิสภามีบทบาทเพียงแต่ให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความ
เห็นชอบเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง "กสิณพระราชนาน"
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง"
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบัน, ๒๕๔๖

ชุดเอกสารเผยแพร่ จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

แผ่นพับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

จุลสาร "ข่าววุฒิสภา" จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม ๒๕๔๘

จำนวนหน้า ๑๓๗ หน้า
จำนวนพิมพ์ ๒,๕๐๐ เล่ม

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๔๙๙ อาคารสุขประพฤติ ชั้น ๑๔ ถนนประชาชื่น
เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๔๘ - ๕๐

พิมพ์ที่ กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
ศูนย์บริการ (call center) วุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๗๗-๘
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๗๙
www.senate.go.th

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๓, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑-๒